

41

Colectia POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

VICTOR EFTIMIU
Pe urmele
ZIMBRULUI

EDITATA
DE REVISTA
ȘTIINȚA
TEHNICĂ

★★★★★

VICTOR EFTIMIU

PE URMELE ZIMBRULUI

Colecția „Povestiri științifico-fantastice”

41

1847. Henri Parrocel (administratorul boierului moldovean Arkip Rosetti) îl determină pe nepotul său, Gaston, aflat la Paris să viziteze Țările Românești. Unchiul îl ispitește cu perspectiva unei extraordinare vinători de zimbri, dar gîndul său tainic este de a-l însura cu frumoasa Mușa, fiica boierului.

Ajuns la Drăgoșești, Gaston cîștigă simpatia lui Arkip Rosetti și devine secretarul literar al acestuia.

Mușa se simte atrasă de romanticul oaspe și îi propune să se căsătorească. Arkip Rosetti însă care plănua ca fiica lui să fie căsătorită cu un viitor domn al țării, hotărăște împreună cu mătușa Mușei, Marghioala Roznovan, plecarea fetei la Iași, ale cărui recepții o vor face să-și uite iubirea.

Pus la cale de Henri Parrocel, Stoeniță — căpetenia unor haiduci — răpește pe cei doi îndrăgostiți și îi ascunde la o mănăstire.

*

LUCRĂRI CARE VOR APĂREA ÎN COLECȚIA
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE“

- Nr. 42 — „Pe urmele zimbrului“ — roman istoric de Victor Eftimiu.
Nr. 43 — „Atolul Fakafo“ — povestire științifico-fantastică de I. Efremov (traducere din limba rusă).
Nr. 44—45—46 — „Duelul mut“ — roman de aventuri de D. Szilagy și M. Cîrloanță.

(Continuare din numărul trecut)

Arkip Rosetti era incredințat că hoțul de Stoeniță nu era străin de toată tărășenia aceasta.

— Cit o să-mi ceară? Cind dracu' o să se astimpere acest țigan afurisit? se întreba strănepotul lui Antonie Vodă Ruset.

Și nu găsea răspuns.

În vremea aceasta, la schitul din munții de lângă satul Ciupercani, unde șase maici și o stareță își trăiau anii din urmă într-o mare singurătate și uitare, sosirea mării sale Mărioara Rosetti, fiica stăpînului moșiei Ciupercanilor și a celor învecinate, a fost o nemai-pomenită sărbătoare.

A adus-o, în zori de zi, ocrotitul și ocrotitorul lor, Stoeniță Vodă, căpitanul de haiduci, pe care de ațitea ori îl ascunsese, ferindu-l de putere, părintele Gligore, bătrînul duhovnic al monastirii... Stoeniță Vodă aducea maicilor și preotului saci de mălai, burdufuri de untdelemn și de caș, pungi mari de măsline, lăzi cu pește sărat și piini albe. Le dăruia bani și postav și toate de cite avea schitul de trebuință. Totdeauna căpitanul de haiduci se vestea cu dăsaga plină și nu cerea decit adăpost în hrubele străvechi și necercetate.

Cind le-a adus-o pe domnița Mărioara, a spus maicilor să încălzească bine arhondăria, să îngrijească și să păzească pe fata boierului, să-i facă foc bun, să-i fiarbă apă în cazane și să-i potrivească scaldă, s-o ferească de frig, nu cumva să răcească. Să nu mai bată toaca noaptea. S-o lase pe duduia a dormi în pace. La fiecare din aceste porunci ale lui Stoeniță Vodă, maica stareță Epifania, cu mina dreaptă pe piept, pleca fruntea, în semn că așa va fi, și așa a fost. Apoi, după două zile, cind le-a adus pe tinărul frinc numit Gaston, se rugă de părintele Gligore să-l găzduiască la sfinția sa. Duhovnicul schitului fu bucuros de oaspeți. Îi făcu foc bun în odaia cea mare, îi așternu pat cu cearșafuri albe și ușoare, de care nu se atinsese de la moartea preotesei.

Cei doi tineri se văzură în iatacul arhondăriei, de față fiind și maica stareță Epifania. Prezența severă a cuvioșiei sale împiedică pe cei doi îndrăgostiți să se arunce unul în brațele celuilalt, așa cum îi îndemna inima de-atîta vreme. În calea dragostei lor trebuia să se ivească mereu opreliști!

Ciudată întîlnire! O monastire din munți, pe-o iarnă care încase tot pămîntul în potopul alb, scinteietor și rece al zăpezii!... Aduși acolo fără voia lor, în goana săniilor, de un haiduc care le voia

binele, într-un chip la care ei nu s-ar fi gândit niciodată, băiatul și fata se uita, sfoși, unul la celălalt.

Gaston, foarte palid, se aplecase adinc, în fața Mușei, îi sărutase minuța. Mușa era emoționată și ea, dar nu voia s-arate. Își înghițea mereu omușorul și, fiindcă nu găsea nici un cuvânt de spus tinărului, ca să-și ascundă tulburarea, vorbi Epifaniei:

— Să ne ierți, măică stareță, că vorbim franțuzește, dar dumnealui moldovenește nu știe...

Incurcat, Gaston se uita la icoanele și crucile atârnațe de pereți, la candelile ce scinteiau sub iconostase, la țesăturile ce acopereau scaunele, masa și crivatul.

Le va descrie în amintirile lui așa cum pomenea de toate împrejurările pe care le trăise de la plecarea din Paris. Într-un caiet gros, lăsat la Drăgoșești, el umpluse pagini despre călătoria în principate, impresiile de drum, peisajele, omul, stările din Moldo-Valahia — lucruri care vor fi cuprinse în cartea „Printre romini“. În alt caiet, el își spovedea toate stările sufletești pe care le încercase de la prima întâlnire cu Mușa. Era numai al lui și numai pentru el acel caiet cu însemnări prețioase. Poate că într-o zi i-l va încredința și miresei, dacă-i va fi dat vreodată să-și împlinească visul acesta.

I se părea ciudat lui însuși că se gândește la proiecte literare în clipa mult dorită, neașteptată, minunată, pe care o trăia: întâlnirea cu ființa adorată în singurătate, fără paznici, ci între ei, liberi să-și împărtășească tot ciocotul inimii, tot dorul sufletului, toată bucuria de a fi împreună, nedespărțiți. Nedespărțiți?

Nu. Îi despărțea, mai mult decît prezența stareței, propria lor conștiință. Între ei doi se ridicau toate constrîngerile, toate prejudecățile, toate mustărările intruchipate prin prezența aproape materială a seniorului de la Drăgoșești. Amândoi se temeau de el, ca și cum Arkip ar fi fost de față și le-ar fi cerut socoteală.

Deși nu se știa vinovați ei înșiși de această fugă, încercau, totuși, vina unei acceptări, a unei complicități.

Toate elanurile înghețaseră în ei. Parcă și-ar fi epuizat, în marele dor ce le umpluse despărțirea, întreaga lor dragoste, dulcea nebunie a tinereții, puterea de a înfrunța oricare forță ce li s-ar fi pus în cale.

Nu mai găseau avintul ce-l înaripa în meditațiile singurătății, potopul de foc al cuvintelor, laya care trebuia să se reverse din pieptul lor, ca dintr-un vulcan. Zăgazuri necunoscute îi împiedicau să-și dezlănțuie îndemnurile, poruncile, puhoăiele, cataractele care, atunci cînd erau departe, îi împingeau unul spre altul, furtunos, fără nici o opreliște.

Vor mai sta oare multă vreme așa, muți și nemișcați, ca două făpturi de ceară?

Ce păcat că în locul călugăriței posomorîte, care îi priveghea, severă, nu era acolo hoțul de Stoeniță, omul fără prejudecăți, voința hotărîtă, păunașul codrilor, căruia puțin îi păsa de legile făcute de oameni! Haiducul cunoștea numai legea firii, care e mai presus decît toate orînduirile născocite de muritori.

I-ar fi apucat de umeri, Stoeniță, i-ar fi împins unul în brațele celuilalt și le-ar fi strigat, rîzînd cu dinții lui de fiară tinără și nebiruită.

— Hai, copii! Iubiți-vă în voie, că a voastră e dragostea și viața, al vostru e pământul!

Dar bunul prieten nu era acolo. Și cineva trebuia să vorbească.

Cea dintii rupse gheața Mușei, surizind:

— Frumoasă aventură, nu-i așa? Cine și-ar fi închipuit un asemenea deznodământ?!

— E un deznodământ? întrebă Gaston, cu sfială.

— Să sperăm!... răspunse copila în al cărei ton, în al cărei zimbet, în a cărei privire se aprindea din nou marea făgăduială.

Acest scurt dialog, rostit în grai franțuzesc, stăreța și-l traducea cam așa:

— Mult o să mai stea bătrîna asta aici?

— Cred c-a venit vremea să ne lase în pace!

Și maica Epifania, inclinîndu-se, cu mina dreaptă pe inimă, ieși, de-a-ndaratele, pîrînd că spune:

— Poftiți, vă rog!... Eu sînt la poruncile înălțimii voastre!...

Rămăși singuri, cei doi tineri se înfruntară cu privirile. Gaston, neputînd îndura enigmatică privire a Mușei, își plecă ochii în pămînt.

— N-ai nimic să-mi spui? îl întrebă dînsa, cu glasul muștrător, dar plin de calde inflexiuni, de făgăduieli, de așteptări înfrigurate.

Domnișoara noastră se așezase într-un jilț și, din fundul lui, își iscodea, ispititoare, oaspele. Gaston căzu în genunchi, prinse mînuța cu degetele lungi, albe, fine, cu gropițe deasupra incheieturilor și, neîndrăznind să i-o sărute, își lipi fruntea de pielea mătăsoasă. Mușea își petrecu mîna stîngă în buclele tînarului, pe care le răsîra, le mîngîia... Fericit, Gaston ar fi vrut să încremenească așa, în veșnicie. Cu deprinderea pe care-o avea de a transforma toate în literatură, își aminti și recită, în gînd, versurile maestrului său:

O, timp, oprește-ți zborul...

Vraja poeziei lui Lamartine se propagă în sufletul tînarului său discipol, îl inspiră, îl însuflețește...

— Sînt cele mai frumoase clipe pe care le-am trăit pînă azi. Aș vrea să nu se mai sfîrșească... Ce-mi poate da mai frumos ziua de miine? Ești coala și nu-mi vine să cred. Cum te-am dorit!... Cum te vedeam, pîștutîndeni! Și ce pustii îmi păreau toate! Intuneric, pretutîndeni... Parcă se stînsese pămîntul... Noaptea nu mai aveau sfîrșit... Așteptam zorile, s-ajung mai repede în mijlocul cărților, unde am fost de-atîtea ori împreună. Fiecare colț al încăperii, fiecare tablou, fiecare fotoliu mi te amîneau. Pe tatăl dumitale îl adoram, fiindcă-ți semăna. Toate îți purtau amintirea. Într-o zi, ți-ai lipit fruntea de fereastră, privind departe, în fundul zărilor pline de melancolia toamnei. Și pe geamul de care ți-ai rezemat fruntea a rămas înțipărită o urmă, un abur ușor... o ceață fină... ca un gînd materializat. Poate mai e și acum, pe geam, acel semn al domnișoarei noastre, care, într-o bună zi, a plecat departe... Acum nu mai este departe... Iată-te coala... Să fie adevărat că nu mai ești departe, că ești lingă mine?!

Și Gaston prinse mina copilei, o privi, își ridică ochii spre ochii Mușei, apoi întorcînd ușor acea mînuță parcă sculptată în alabastru, îi sărută lung, într-un suspîn de fericire, palma trandafirică.

Iar Mușea închise ochii și, cu nările fremătătoare, își strînse de-

getele în jurul gurii lui Gaston, ca și cum i-ar fi înapoiat acea sărutare...

Începea să se lase noaptea, și ei erau tot acolo; în soba albă de cărămidă și de var, a arhondăriei, lemnele încetaseră să mai trosnească. Se făcuse o mare liniște, pe care o sporea, parcă, ninsoarea potolită ce se străvedea prin geamul vinăt.

Fulgi de zăpadă cădeau, încet, și învăluiau înserarea.

La rindul ei, copila vorbi...

Cu capul pe genunchii Mușei, Gaston o asculta vrăjit. Feeria cuvintelor copilei se țesea în decorul monahal, așa cum plasa de omăt se țesea afară, așa precum cenușa din vatră, caldă și roză acoperirea, ca într-un văl de borangic, amurgul tăciunilor...

— Gaston, eu te-am iubit înainte de-a te cunoaște... te-am cunoscut înainte de-a te vedea. Inchipuirea mea îți dădea un alt chip decît cel pe care-l ai acum. Dar chipul acela l-am uitat. Mi-au trebuit cîteva zile să-l uit, după ce-l așteptasem atîta vreme. M-am obișnuit cu chipul dumitale de azi și mi-e drag. De unde te cunoșteam, înainte de-a te vedea? Da — da! Te cunoșteam din scrisorile pe care le trimiteai de la Paris unchiului dumitale. Te cunoșteam din cîte imi vorbea el însuși despre dumneata. „Lui Gaston i-ar fi plăcut să te vadă, sărind călare, ca o amazoană, șanțul larg cit o prăpastie...” „Gaston are aceeași părere ca dumneata, domnișoară Mușă, în privința libertății tinerilor față de tirania părinților...” „I-am scris lui Gaston despre convorbirea noastră de-aseară și l-am întrebat ce crede despre romanele domnului Honoré de Balzac...” „Gaston trebuie să fie acum la bal, la Palais-Royal... E un dansator fără pereche...” Așa-mi vorbea. Mereu și-n fiecare zi prezența dumitale se făcea tot mai vie, tot mai cuceritoare. Gaston, nu crezi că este o nebunie de copil sălbatic, trăit în pustietatea munților, nu e o nebunie să iubești pe cineva pe care nu-l cunoști, pe cineva care e atît de departe? O nebunie, da!... Dar e cea mai frumoasă nebunie... N-a mai încercat-o nimeni, niciodată... Eu n-am citit în nici o carte o dragoste la fel cu a noastră... Am trăit-o ca o poveste fermecată, în singurătatea casei părintești. N-aș fi crezut niciodată că, într-o zi, povestea se va înfăptui aievea, întreagă, sporită, o realitate mai frumoasă decît însuși visul. Spune-mi, Gaston, dumneata n-ai încercat același lucru, acolo, departe, în Parisul acela minunat, cînd îți scria unchiul dumitale despre ciudata domnișoară de la Drăgoșești?

— Nu, domnița mea, de ce te-aș minți? După ce închideam scrisorile unchiului, nu mă mai gîndeam la dumneata! Erai un amănunt grațios în decorul Carpaților — și atît. Eu, la Paris, n-aveam răgazul reveriilor. Acolo viața e atît de plină de ea însăși, încît visul n-are cum să se strecoare în împărăția vieții... Noi, francezii, ca și italienii, de altfel, avem cele mai puține legende, fiindcă realitatea însăși, peisajul și existența omului sînt atît de pline, atît de vibrante, atît de surprinzătoare, încît își trăiesc propria legendă, vie și cotidiană, mai presus de orice joc al inchipuirii. Aici, pe aceste plaiuri patriarhale, imaginația țese în voie, se aprinde și se revarsă într-o aureolă de ceață, în brumele pe care le populează năluci fugare... Eu n-am încercat această fantasmagorie... Te-am iubit abia după ce te-am cunoscut... Frumusețea, gingășia dumitale au un farmec care-ți aparține. Sînt atît de copleșitoare, încît n-am nevoie să le adaug po-doabele inchipuirii mele, reminiscențe din cărțile citite odinioară.

Realitatea dumitale depășește orice vis și orice literatură. Nu te voi asemăna cu principesele din basmul celor o mie și una de nopți, fiindcă le întreci pe toate... Nu-ți voi cînta fruntea palidă și ochii negri, prelungiți ca migdala, sub sprincenele îmbinate și aceste miini pe care la string în mîinile mele, ca să nu se înalțe în zbor ca două columbe și să mă lase numai cu amintirea lor... N-adaug nimic grației, spiritului și sufletului dumitale înalt, fiindcă n-au nevoie de nici un adaos. Muza poeziei n-are ce căuta între noi... Nici un cîntec nu te va putea cînta, nici un filliit de aripi nu se va putea ridica atît de sus, încît să te ajungă!

— Gaston, nu realizez perfect toate cite-mi spui, dar cuvintele dumitale curg și răsună în mine ca o muzică diafană, mă îmbată ca o licoare divină, ca un balsam binefăcător... Toate cite ni le spunem, noi acum, nu și le-a mai spus nimeni, niciodată, fiindcă nici povestea noastră n-a mai trăit-o cineva. Cine sîntem noi? Doi străini... Nici limba, nici credința noastră nu sînt la fel... Dumneata, parizian, eu, fată de boier moldav... De ce-a trebuit să ne întîlnim? Iată-ne, din depărtările noastre, amîndoi laolaltă, răpiți de un hoț de codru... Iată-ne într-un schit uifăt de dumnezeu și de oameni, aduși fără voia noastră și totuși, ca și cum o zină bună ne-ar fi ghicit gîndurile și ne-a apropiat... Cine este acest haiduc, care s-a improvizat în zina noastră protectoare și ce urmărește?... Cum se va sfîrși basmul acesta minunat? Cît vom mai sta aici? Cînd va trebui oare să plecăm și ce vom face după ce vom pleca?... Aș vrea să nu mai vină acea zi... mă tem de ea... nu știu ce-ar putea aduce...

— Ce-ar putea, într-adevăr, s-aducă ziua de mîine mai frumos decît această fără de pereche seară? Domnița mea, ascultă cum sună un clopot de lemn, în ninsoarea care nu se mai sfîrșește... Ești colea, îți simt minuța într-a mea... și-aud respirarea ușoară, îți simt inima cum bate, ca un răspuns clipelor ce bat la poarta vieții... Uită-te pe geamul care s-a întunecat: fulgii se apropie de noi, se îngrămădesc la fereastră; ar vrea parcă să ne dea lumină, dar noaptea se face tot mai grea, cu toată palpitarea lor de licurici în agonie... Au înghețat înainte de a muri... Se topește unul într-altul... De unde vin și ce ursită i-a împreunat, pe drumul albelor eternități?!

— Gaston, aș vrea să te ascult o viață întreagă...

— O viață întreagă... o viață-ntreagă, domnița mea!

Și cei doi tineri, într-un extaz unic, se abandonau reveriei lor, care nu s-ar mai fi sfîrșit, dacă nu s-ar fi auzit, afară, glasuri femeiești, zgomot de porți care se închid, pași care se apropie.

În odaia cea mare a arhondăriei, candelile din fața iconostaselor filiiu și trosneau mărunț...

Întră maica Epifania, însoțită de două tinere surori, pe care ei nu le mai văzuseră pînă acum. Tustrele călugărițele purtau cite un sfeșnic de alamă, în care era înfiptă o luminare galbenă.

Flăcăriuța făcliiilor era ocrotită de un glob de sticlă. Stareța îi întrebă dacă poate să aștearnă masa. Cele două surori ieșiră pe virful picioarelor și se înapoiară, sfioase, călcînd cu pași ușori, fantome negre și prietenești, slujind cina, maicii starețe și celor doi oaspeți.

Și seara trecu, și noaptea trecu...

În iatacul părintelui Gligore, culcat între cearșafurile albe, proaspete și ușoare, Gaston retrăia în amintire clipele, orele petrecute pe înserat alături de Mușa. Și erau atît de magice acele ore, încît îi

păreau că fuseseră de mult într-o altă viață și acum îl străbăteau din nou, ca într-o incantațiune.

CAPITOLUL XI

Se apropiau sărbătorile Crăciunului.

Cele mai triste care fuseseră vreodată la Drăgoești. Nici la moartea boieroaicei nu se lăsase atîta doliu în marile încăperi, pe coamele înalte ale copacilor, desfrunziți și niși.

Domnul Henri Parrocel se întorsese de la Iași, fără să fi făcut cine știe ce ispravă. E drept, domnitorul Mihalache Sturdza îi făgăduise că va pune putere pe urma leahului care furase pe domnița Rosețeștilor, că va păzi granițele de sus, pe cele de jos, pe cele dinspre Ardeal, ca nu cumva tilharul să treacă, nesupărat, la vecini. Spunîndu-i acestea toate, făgăduindu-i cite-n soare și lună, gospodarul pipăia cu degete pricepute lunga blană de samur dăruită de Arkîp Rosetti.

— Iată o chezășie a prieteniei noastre viitoare! spunea, arătînd blonda și greaua mantie, Iacomul stăpînitor al Moldovei... La rîndul meu, îi voi face boierului Ruset darul cel mai de preț: pe dulcea dumisale copilă, pe copila dragă nouă, tuturor!

Vicleanul gospodar mințea.

Henri Parrocel știa că minte. Faptul că nu-i suflase vorbă despre identitatea reală a lui Pan Stanislas Zalomițchi, mărturisirea nesincerității lui Mihalache Sturdza.

„Dar eu, se întreba, muștrîndu-se, guvernorul Mușei, au de ce am făcut neghiobia să-i dau scumpetea de blană, cînd știu prea bine cine a răpît fata?!“ Gospodarul nu poate și, știînd că nu poate, nici nu se gîndește să-l prindă pe Stoeniță.

Minte. A mințit și atunci cînd a umplut țîrgul, răspîndînd, prin secretarii săi, zvonul că acel nobil polon venise la Iași cu o misiune secretă, din partea împăratului Austriei și că sabia, pe care o trimisese prin Zalomițchi, fusese luată de Sobiesky, regele Poloniei, lui Kara Mustafa Pașa, la asediul Vienei.

Nu era prima scornitură a lui Sturdza, ca să-și întărească tronul șubred. Henri Parrocel comunică toate acestea patronului său, bineînțeles, fără să-l informeze cine era, într-adevăr, acel straniu ambasador al împăratului Austriei.

Affînd de dispariția nepotului său, domnul administrator se arătă consternat. Dar nu-și exageră durerea. În acest joc al minciunilor, Henri Parrocel apărea ca un om leal; stîmă și încrederea pe care i le purta monseniorul sporiră —, dacă mai era nevoie să sporească. Arkîp Rosetti îl chema mereu, se consultau mereu. Optimismul omului său de încredere îl mai învioră, dar zilele treceau greu, nesfîrșit de lungi, înfunecate de cele două absențe și de lipsa oricărei știri. Parcă se înfundaseră toate drumurile pămîntului și ale văzduhului. Corbii mari și ciorile certărețe înlocuiau porumbeii călători, despre care se spunea că duc vești dintr-un loc într-altul. Nici o pasăre albă nu se lăsa pe coperișul vechiului palat, cufundat în troiene și jale. Nici o veste bună nu venea. Va mai veni vreodată? Cine s-o aducă? Din partea cui? Unde era acum draga lui Mușă, pe ce miini străine încăpuse, cine-i va duce grija, cine-i va consola amarul surghiunului, în cine știe ce peșteră de tilhari?

Arkip Rosetti nu-și mai scotea capul dintre miini, încerca zadarnic să mizgălească două cuvinte pe hirtia cu istoricul Moldovei. Ofta adînc, se uita pe fereastră, clătina capul și iar își prindea timpurile în palme.

* * *

În simbăta dinaintea Crăciunului, cînd veni să-l ferchezuiască, meșterul Avedik Cricorian fu impresionat de mulțimea firelor albe care năvăliseră în părul și-n barba mării sale. Dar nu îndrăzni să spună aceasta boierului, ca să nu se pomenească iar că prea-înălțatul își scoate, unul cite unul, inelele grele, din degetele lungi și albe. Iată, însă, că a doua zi, duminică, un slujitor vesti boierului că-n fața curții s-a oprit o sanie cu patru cai și că omul din sanie cere să vorbească mării sale.

— Îl cheamă Pan Samuilă... și nu mai știi cum, un nume de papistaș!...

Conul Arkip tresări. Nu-i venea să creadă. Inima i se umplu de bucurie și de teamă.

— N-a spus că e Pan Stanislas Zalomișchi?

— Cam așa ceva, înălțate stăpîne!

— Pofțiți-l! Pofțiți-l numaidecît!

Și argatul ieși repede, gata-gata să vie peste cap. Ușa cu două canaturi se deschise.

În bibliotecă intră o frumusețe de flăcău, înalt, subțire, cu umerii lași, cu ochii negri, lucioși. Era îmbrăcat într-o șubă grea din piei de sobol, iar pe dedesubt, purta bogate haine de magnat și cizme roșii, căptușite cu blană. La subsuoară ținea o căciulă mare de samur.

Boierul îl cunoștea. Îl cunoștea prea bine, măcar că oaspele nu mai purta barbă și plete lungi, în inele. Îl întrebă, năucit:

— Tu mi-ai fost?!

— Eu și nu altul, măria ta! zise Stoeniță, după ce căzu în genunchi și sărută mîna boierului.

— Așa ne-a fost vorba?

— N-a fost nici o vorbă, mărita ta!

— Unde e?

— La adăpost. Nici o grijă!

— De ce mi-ai făcut asta?

— Fiindcă aici tinjea.

— Da' de unde știi tu că tinjea?

— Am iscoade peste tot.

— Pe băiat tot tu l-ai furat?

— Tot.

— De ce?

— Fiindcă tinjea și el...

— Asta nu e treaba ta! Cît?

— Ce „cît“?

— Cîți galbeni îmi ceri să le dai drumul?

— Nimic. N-a fost prădăciune. M-am lăsat de tîlhării. Am fost la Vodă și m-am închinat. Uite carte de la domnie!

Și Stoeniță arătă conului Arkip hrisovul de iertare al lui Vodă Sturdza.

— L-ai văzut ?
— Cum te văd și cum mă vezi. Mi-a luat și sabia, pirdalnicul !
Sabie turcească, bătută-n nestemate. Mi-a dat o mie de galbeni. Da' face mai mult.

— Și ce-ai de gînd ?
— Ce-ai de gînd și mărita ta !
— Ce-am eu de gînd, mă privește.
— Și ce-am eu de gînd mă privește !
— Adică ?
— Adică să-i lași să se ia !...
— N-ai auzit că nu e treaba ta ? !
— Atunci să avem iertare, mărita ta, și te las cu bine ! Sărutăm dreapta !

Voievodul țiganilor dădu să plece.

— Stai ! îi strigă boierul.

Și începu să-și scoată inelele, unul cite unul și să le puie pe masă.

— Nu-mi trebuie ! rise Stoeniță. Am eu destule scule d-astea, că nu degeaba am haiducit din Focșani în Botoșani !

— Nu le-am scos ca să ți le dau ! Le-am scos ca să nu-mi zdrelesc degetele cînd te-oi lua la bătaie !

Iarăși rise Stoeniță.

— Bate-mă, mărita ta, taie-mi capul, dar eu de-aici, nu ies pină nu-mi dai învoirea.

— Ce învoire, afurisitul ?

— De nuntă. Am fost la un popă și n-a vrut. Zicea că el nu calcă legea, că nu cunună o fată fără voia părinților, mai ales cînd a aflat a cui e fata. Cînd a mai aflat și de băiat că e papistaș, și-a făcut trei perechi de cruci și a scuipat în barbă, zicînd : „Piei, satano !“

— Stoeniță, tu nu ești în toate mințile ?

— Nu, că dacă eram, ajungeam hatman. Așa, măria ta ! Dă copiilor învoiala de a se lua. Cunună-i cu toată cinstea la Iași, la mitropolie, să se ducă pomina. Altminteri, găsesc eu alt popă ; îi pun pistolul în piept și n-o să aibă încotro, le pune pirostriile în cap. Dar păcat ar fi pentru asemenea fețe luminate să le slujim cununia într-o biserică de țară !

— Ești nebun, Stoeniță !

— Nebun, măria ta, dar asta e și alta nu e.

Arkip se apropie de el, îl apucă de gît și-l zguduî, dar nu prea tare. Părintește.

— Spune-mi, omule, ce face fata ?

— Îți sărută mina, e bine sănătoasă !

Boierul oftă ușurat, își luă miinile de la gîtul haiducului și, de rîndul acesta, îl întrebă sfios, cu glasul scăzut și uitîndu-se împrejur să nu-l audă careva.

— Sint... la un loc... amîndoi ?

— La un loc. Dar n-avea grijă, măria ta, că se văd numai ziua și cu martori. Le-am pus de pază o zmeoaică, nu alta... O zmeoaică-n straie negre.

— Mărioara plînge, nu ? Oftează ? Cînd a văzut că o răpești, nu s-a repezit să-ți scoată ochii ?

— Nicicum ! Dimpotrivă. S-a bucurat c-am scos-o dintre beizadele. Ascultă de mine ca o mielușea... E tare mulțumită !

— Așadar, eu nu mai sint nimic pentru ea? întrebă conul Arkip, cu glasul tremurător, plin de lacrimi.

— S-ar putea una ca asta, boierule?! I-e tare dor de măria ta... Uite, mi-a dat și o scrisoare!

— Spune mai repede, omule! strigă Arkip, repezindu-se la el, fericit, arzind de nerăbdare.

Stoeniță începu să caute hirtia, fără să se grăbească. Pe cit fierbea conul Rosetescu, pe-atît era el de liniștit. În sfîrșit, scoase răvașul din buzunarul hainei și-l întinse boierului.

Cu miini tremurătoare desfăcu Arkip zăpăcit scrisoarea copilului mult iubită... Se trase la fereastră și începu să-l citească, în lumina searbădă ce cădea din cerul mohorit al sfîrșitului de an. Miinile îi tremurau, ochii îi erau împăienjeniți:

„Tăticule scump, mi-e tare dor de măria ta. Te rog să mă ierți de supărarea ce ți-am adus-o, dar n-am plecat de bunăvoie de la Iași.

M-a furat Stoeniță haiducul, cînd am ajuns acasă, și m-a dus într-un loc, pe care m-a oprit să ți-l destăinuiesc, ca nu cumva să-mi dai de urmă. După două zile l-a adus și pe domnul Gaston Parrocel, furindu-l și pe dumneasa, fără voia dumșale, tot ca pe mine, dar spre binele nostru.

Precum ți-am mai spus, prea-scurtul meu tată adorat, eu îl iubesc pe Gaston și vreau să mă căsătoresc cu el. Măria ta ai vrea să mă dai după o beizadea, ca să fiu doamnă a Moldovei. Eu nu cred că vreunul din cei pe care i-am cunoscut la Iași ar putea să ajungă așa ceva. Mi-ai cere o prea mare jertfă dîndu-mă unuia dintre ei, tăticule, măria ta, mai ales că nu mi-a plăcut nici unul.

Măria ta, tăticule drag, eu mă gîndesc mereu la scumpul meu părinte și mă rog zi și noapte Domnului Dumnezeuului nostru pentru sănătatea și bunăvoința măriei tale.

Prea supusă și dornică fiică,
Mușă“.

Conul Arkip se întoarse cu spatele la Stoeniță, ca să nu fie văzut sărutînd scrisoarea și ștergîndu-și ochii.

Apoi începu să se preumblă de colo pînă colo, în marea încăpere a bibliotecii, căptușită cu rafturi pline de cărți și cu tablouri în cadre aurite. Era mulțumit? Cine știe! După ce făcu o duzină de pași, se opri în fața lui Stoeniță și-i spuse, ca unui vechi prieten, ca unui om de seama lui:

— Aprig copil, voievoade! N-o scoate nimeni din ce i s-a nă-zărit. Seamănă cu maică-sa, cnejina cantacuzină!

— Seamănă și cu măria ta! rîse, cu dinți de lup, Stoeniță. Și iar se preumblă boierul, cu miinile la spate, vînturînd niște mătănii pe care le scosese din buzunarul halatului.

— Ce e de făcut, tilharule?

— Nimic alta decît ce ți-am spus, boierule! Să le facem voia!

— Ți-am spus eu că nu ești în toate mințile! Ai să-mi plătești asta! Am să te leg și am să te îngrop în fundul beciurilor, fecior de dimon ce-mi ești!

Stoeniță se înclină adînc, cu un zîmbet ironic pe buze.

— Îngroapă-mă în bec, boierule! Atîta numai că rămîne domnița fără răspuns, și măria ta fără domnița!

— Mușă e o copilă. Abia a împlinit șaptesprezece ani. Ce știe ea? Franțuzul e mai cuminte. El ce-a spus?

— Ce să spuie? Nimic, că nu-l întreabă nimeni. N-a spus nimic nici cind l-am luat pe sus, iar în fața domniței stă sfios ca o fată mare! Mi-a dat și el o scrisoare!

— De ce nu spui mai repede, omule?

Stoeniță își viri mina în sin și, din alt buzunar, scoase, alene, al doilea răvaș.

„Monseniore,

Vă rog să primiți omagiile adincului meu respect și devotament. Precum veți fi aflat, am fost răpit din castel de către fratele meu de cruce... („fratele meu de cruce“ era scris românește)...“

Conul Arkip își ridică ochii de pe scrisoare și întreabă:

— De cînd sînteți frați de cruce?

— De cînd l-am furat în pădure. Am stat împreună în peșteră, toată noaptea și am povestit. Maica mea, țiganka, i-a citit în bobi, i-a descîntat în ghioc și l-a binecuvîntat. De atunci, ne-am făcut frați de cruce și am jurat să murim unul pentru celălalt, așa cum spune legămîntul: „Viața mea e viața ta, sufletul meu e sufletul tău“. Jurămîntul ni l-au întărit douăzeci de frați, haiduci și mărița sa, bourul Moldovei, stăpînul și împăratul nostru!

Glasul lui Stoeniță vibra, ochii lui mari și negri, tăiați ca migdala, sub sprîncenele împreunate, aveau tainice licăriri, focuri înalte, scăpărări voievodale. Își lăsase capul pe spate și rămăsese așa, cu privirile în tavan și cu un zimbet feciorelnic pe buze.

O stranie emoție cuprinsese inima strănepotului de domn, neobișnuit cu asemenea primilive și nobile elanuri. Era atîta convingere, atîta lealitate, atîta căldură în extazul haiducului!

Rosetescului îi venea să se repeadă la el, să-l ia în brațe, să-l strîngă, să-l sărute.

Dar se stăpîni. Ca să-și ascundă tulburarea, reluă lectura scrisorii lui Gaston.

„...fratele meu de cruce Stoeniță, căruia eu nu i-am cerut aceasta, m-a dus în adînc de codru, unde am avut neașteptata onoare și bucurie de a întîlni pe domnișoara noastră, care n-are decît o dorință, o arzătoare dorință: să-și revadă părintele adorat... Sînt și eu nerăbdător să-mi depun omagiile la picioarele ilustrului meu protector, căruia, fără voia mea, i-am adus această supărare.

Gaston Parrocel“

Boierul frămînta scrisoarea în mînă, se uita în tavan, în podele, dădea din umeri.

— Nu înțeleg nimic... nu-mi vorbește de căsătorie... nu-mi cere nimic... nu mă amenință...

— De ce să te amenințe, mărița ta? Cum o să-ți ceară un lucru, care știe că i-l vei da de bunăvoie?

— Ticălosule, tu le-ai făcut pe toate! strigă conu Arkip, scos din fire.

— Ticălos, mărița ta! Eu le-am făcut pe toate, dar spre binele lor și-al mării tale. Hotărăște-te, cit mai degrabă, că alta nu e de făcut. Dă-mi dezlegare să le duc vestea cea bună... să le slujească Vlădica de la Iași, cununia în sfînta Mitropolie.

— Mișelule, tilharule!

— Mișel, mărița ta! Tilhar, mărița ta, dar altă cale nu-i! N-am ce-ți face și pace!

Seniorul de la Drăgoești, roșu de minie, înaintă, cu mîinile la

spate, cu pieptul înainte și se apropie amenințător de haiduc, care-și încrucișase mâinile pe piept și aștepta.

Boierul ajuns în fața lui și începu să strige, aproape urlind :
— Ascultă, proclete ! Ascultă, țigan blestemat ! Hoț de codru, ce-mi ești ! Ce te amesteci tu în treburile casei mele, mișelule ? Cu ce drept orînduiești tu viitorul copilei mele, ticălosule ?

Stoeniță ridică fruntea și, străpungînd pe boier cu privirea, îi răspunse dirz :

— Cu dreptul fratelui mai mare !

Iar conul Arkip Rosetti, strănepotul lui Antonie Vodă Ruset, neputînd îndura fulgerul din privirea tilharului, își lăsă ochii în pămînt și nu mai răspunse nimic.

CAPITOLUL XII

Rămas singur, pe mohorita zi de iarnă, Arkip Rosetti-Drăgoșești se cufundă într-un jilț adînc, cu spatele la fereastră și-și prinse capul între palme.

Purtarea, vorbele lui Stoeniță îl răscolise pînă-n strălînduri, mai mult chiar decît răpirea Mușei. Niciodată nu fusese mai tulburat. Se simțea slab, umilit, vinovat, și această nevolnicie îl împingea spre pocăință și smerenie.

Ar fi vrut să se spovedească unui mare duhovnic, dar nu vedea cui. Boierul se afla la o răscruce a sufletului, la acea opreliște din vertiginosul mers înainte al vieții, cînd trebuie să mai stai, să mai cumpănești, să-ți revizuiiești trecutul, să-i afli greșelile, să cauți leacul, îndreptarea.

Iată că i se ridică în față, ca un judecător și aproape ca un stăpîn, flăcăul acela chipeș, primul său născut, plămădit cu roaba Sălumia, copila cea mai frumoasă dintre țigăncile boierești. I se păruse tînărului urmaș al lui Antonie Ruset că dacă o inzestreză și o mărită cu un vataf de pe moșie, Irod, țigan și acela, ridicat din rîndul potcovarilor, își făcuse datoria cu virf și îndesat. Puțin îi mai păsa de biata roabă și de plodul ei, care creștea frumos și deștept, puternic, isteț și îndrăzneț, la casa lui Irod și-a Sălumiei. Cînd Stoeniță împlini zece ani, taică-su, Irod, închise ochii. Băiatul trebuia să ducă de-aci înainte grija Sălumiei. Era acum bărbatul, șeful familiei. În răstimp, boierul se însurase cu o ctejină cantacuzină, care-i dăruise o fată, pe Maria, care din Mărioara, din mîngîiere în mîngîiere, devenise Mușa. Tot mai rar se abătea boierul prin satul unde îi trăia feciorul. Îi mîngîia obrazul tucuriu, îl mai trăgea de părul negru și creț, îi dădea cite un galben, îi mai dădea și Sălumiei un pumn de galbeni și le trimitea multă sănătate, din cînd în cînd, amîndurora, împreună cu o traistă de merinde și o lădiță de foale. Și-atît.

Cînd împlini Stoeniță șaisprezece ani, Sălumia căzu greu bolnavă și era cit p-acî să se prăpădească. Își chemă feciorul la căpătîi și se spovedi, spunîndu-i al cui era.

Stoeniță încrunță sprîncenele, scrișni din dinți ; nu-l încercă nici o bucurie că era odraslă boierească. Inima lui purta o mare dragoste bietului Irod, care-l iubitise ca un adevărat părinte. O ciudă aprigă îl cutrelera împotriva aceluî stăpîn bogat și străin și o mare milă pentru biata maică-sa, scoasă din rîndul roabefor, înălțată o

clipă, apoi zvirlită iar, cu piod cu tot, țigănimii disprețuite. Toate acestea le ghicise conul Arkip, din felul crunt cu care îl privea, de la o vreme, băiatul Sălumiei. Până la șaisprezece ani, Stoeniță era bucuros și mandru să fie privit cu ochii buni ai boierului și mingăiat pe creștea de măriia sa. Dar de cind aflase taina, îl ocolea, își lăsa privirile în pământ, se smulgea ușor din mina care-și petrecea degetele albe pline de inele prin inelele negre din părul frumosului țigănuș. Băiatul creștea înalt și subțire, creștea în voie, fără nici o opreliște, fără nici o îndrumare. Nu se gândise nimeni să-l dea la vreo meserie. Plin de dragoste pentru copilița zămislită, după toate canoanele bisericii și ale legii, cu soția lui de neam falnic, Arkip Rosetti credea că face destul pentru primul său născut, trimițând Sălumiei cite un ajutor.

Lăsat de capul lui, Stoeniță hoinărea pe pământurile rosetești și pe moștile vecine și aduna băieți de seama lui. Inima îl trăgea spre adâncimea codrilor, spre adulmecarea potecilor.

De mic se hotărise căpitan de haiduci. Îi plăceau flintele noi, cu țeava lucioasă, pistoalele ferecate, paloșele cu miner de argint. Cât a fost micuț, haiducia era numai o joacă. La șaptesprezece ani s-a întovărășit cu niște lotri mai bătrini și a început să prade mai un conac, mai o arhondărie, mai pe cite un bogătaș care mergea cu harabaua spre Iași sau spre Piatra Neamț. La douăzeci de ani trecu în Țara Românească, unde cunoscă pe Sofultea, voievodul țiganilor munteni. Lui Sofultea îi plăcu mult acel băiat chipeș, semeț, deștept. Îl măsură din cap până-n picioare, îl întrebă una-alta, îl descusu, apoi, bătându-l pe umeri, îl sfătui să se lase de jafuri, că are alte rosturi, mai mari, alte gânduri, mai mărețe, pentru el. Plecară împreună în Moldova și umblind din șatră în șatră, din moșie în moșie, nu lăsară sălaş necercetat. Se învoiră cu toți țiganii de prin sate și județele de prin lunci și monastiri și aleseră voievod al lor peste Moldova pe Stoeniță al Sălumiei, numit din acea zi Stoeniță Vodă. Flăcăul ura de moarte pe boieri și pe vătafi, pe oamenii stăpînirii, pe juzi și pe poterași și toate cozile de topor aflate în rîndurile obidiților și-și iubea din toate măruntaiele neamul maică-si. Își pusese în gând nici mai mult nici mai puțin să-l scoată din robie. Se auzise că la București și la Iași cărturarii tineri veniți de la învățătură, de prin cele străinătăși, luptă și ei pentru dezrobirea țiganilor. Stoeniță Vodă umbla să le-o ia înainte și propovăduia răzmerița nu numai printre ai săi, dar și printre vecinii moldoveni, robi și ei moșierilor și arendașilor. A stîrnit multe răzmerițe, a dat foc multor conace, și stoguri de paie, și lanuri coapte, și păduri încinse de dogoarea lui cuptor. I se dusesse veste. Intrase spaîma în ciocoime. Curind, însă, puterile lui Mihai Sturdza puseră mina pe răzvrătit. Îl vinduse o hangîță.

O poveste întreagă. Cîți n-o mai pățiră ca acel păunaș al codrilor, ademeniți de cite-o crișmăriță cu ochii de foc, cu inima de lupoaică și cu viclenie de vulpe!

Căzu și flăcăul nostru în mrejele uneia. Fu osîndit la spinzurătoare. Urma să-l pună ștreangul de gît Gavrilă Buzatu, țigan și el, un ucigaș care fusese iertat dacă se face gîde și care-a fost cel din urmă călău al Moldovei.

Stoeniță era să cunoască și el funia călăului. Dar două mii de galbeni trimiși plocon domnitorului Mihalache Sturdza aduseră

iertare celui ce luase, cu mare și jalnic alai, drumul bisericii Frumoasa, unde se ridicau, de obicei, spinzurătorile.

De unde ieșiseră, ca din pământ, acei două mii de galbeni? Toată lumea credea că fuseseră adunați de la țigani, supușii lui Stoeniță Vodă, dornici să-și scape voievodul. Dar bieții oameni n-aveau atita bănet și nici vreme nu mai rămânea să strângă acele pungi pînă în ziua de osindă. Banii îi dăduse conul Arkip, la care se dusesse în mare faină Sălumia, povestindu-i, cu inima sfișiată de durere, cum vor să-i sugrume odorul. Nu-i ceruse nimic, niciodată boierului, dar acum nu mai era vorba de semeție. Iși călcă pe inimă și se duse la curtea din Drăgoșești, ca să scoată galbenii. Boierul nu s-a lăsat greu. Ba, dimpotrivă, se grăbi s-o ia înaintea Sălumiei spunindu-i să n-aibă nici o grijă că-i va scăpa băiatul dumnealui, că atita putere mai are la lași. Numai atit îi ceru: să spună că banii au fost strinși de pe la robii țigani, iar Stoeniță să nu mai haiducească pe moșiile Roseteștilor.

Printr-un om de încredere, fostul vistier trimise gospodarului de la lași cele două pungi doldora; băiatul fu iertat de moarte, dar trebui să meargă, ca toți osindiții, pînă la Frumoasa și numai cînd îi petrecu Gavrilă funia de gît fu citită anafora de iertare.

„De ce nu l-am chemat măcar atunci la mine? se întreba acum, conul Arkip Rosetti, strîngîndu-și fruntea-n palme, așa cum sta, ferindu-se de lumină, în jilțul adînc.

De ce nu m-am îngrijit de el, de mic? Trebuia să-l adun de pe drumuri, să-l trimit la învățătură, dacă nu la lași, la București, unde nu-l știa nimeni! Să fi spus că-i un fin sau un nepot de-al meu, să-l cresc omeneste, să scot ceva din el. De ce m-am purtat ciinește cu bietul meu vlăstar? Doar e singe din singele meu! E primul meu născut și e falnic, viteaz, drept la suflet, cu dor de a se ridica, vrednic de strămoșii lui și-ai mei.

Din vina mea a ajuns ce-a ajuns — hoț de codru și hatman de răzvrătiți! Acum mă înfruntă și pe mine și are dreptate să mă înfrunte.

Eu îmbătrinesc. Nu mai sînt în stare să domnesc pe moșiile mele și-n casa mea... Uite că se ridică el, cel tinăr și puternic, împotriva mea și nu mai am nici o putere! Sînt în mina lui; trebuie să mă supun lui... Așa mi-a trebuit!”

Arkip Rosetti se afla în acele clipe de slăbiciune cînd omul e gata să facă tot ce n-a fost în stare să împlinească pînă atunci, pornit să se jertfească pînă la capăt... Se simțea bine în acea pocăință, în acea smerenie creștină, care, ce e drept, nu-l ținea prea mult, dar în care se învăluia ca într-o scaldă caldută și bine-făcătoare.

„Băiatul e aci, în casa mea. Am să-l chem. Am să fac tot ce va vrea... E fratele mai mare al Mușei. Are și el dreptul să se îngrijească de viitorul fetei. Hotărască el! El este adevăratul stăpin aici!” își spunea boierul, ajuns în culmea umilinței, a lepădării de sine.

Fu smuls din acele bune gînduri de citeva bătăi sfioase în ușă.

— Ce este? Nu v-am spus să mă lăsați în pace? Hai, intră!

Pe ușă se strecură Ilieș Impușcă Vrabie, care-i căzu în genunchi, sărută pulpana stăpinului și începu să biiguie ceva pe franțuzește, dragă doamne, să nu înțeleagă alții despre ce e vorba. Dar în odaie nu era decît conul Arkip, care nu înțelegea nici el.

— Vorbește dracului moldovenește! strigă mânia sa.

— Mânia ta, îngăduie, iartă-mă c-am îndrăznit... Da' umblă Stoeniță să dărime poarta...

— Ce poartă, mă proclate, ce poartă? strigă boierul.

Și începu să-și scoată inelele din degete, pregătindu-se să-l ia la bătaie pe vătaful vinătorilor.

— Care-a poruncit mânia ta să-l închidem pe Stoeniță!

Conul Arkip, trezit din buimăceală, își aduse aminte că dăduse nesăbuita poruncă să-l ducă pe lotru într-una din odăile palatului, să-i dea mîncare bună și tot ce va cere, dar să nu-l lase a ieși de acolo. Ii pusese la ușă trei străjeri, care umblau de colo pînă colo, cu ochii la clanță.

— Și de ce să spargă poarta, mișelule?

— A spus așa că el e om de capul lui, că nu e robît nimănui și că nu va pleca de aici cu una, cu două. A mai strigat că dacă nu-i ridicăm gealații și dacă nu-i lăsăm ușa slobodă, zboară pe fereastră. „Zbor pe fereastră — a strigat — și nu mă mai vede boierul nici pe mine, nici pe cine știe dumnealui! Du-te de-i spune mării sale ce ți-am poruncit!”

— Cum îndrăznește să poruncească la casa mea? se minie conul Arkip, regăsindu-și autoritatea, de care se lepădase cîteva clipe înainte.

Dar această măreție era mai mult pentru Ilieș decît pentru el însuși, căci tot slab se simțea.

Umbla minios prin marea încăpere a bibliotecii. Se uita la cărți, la tablouri, întristate toate de lumina vinătă a iernii ce se cernea pe ferestre și se aduna în marea oglindă aurită, ce străjuia căminul. Un buștean trosnea în vatră, răspîndind miros de fum și de cenușă.

Toate erau fumurii și cenușii, nehotărîte și amestecate, cum îi era boierului și sufletul.

Cu miinile la spate, bătîndu-le una de alta, făcînd să ciocnească mărunt inelele multe ale degetelor, Arkip Rosetti se gîndea că porunca ce-o dăduse de a-l închide pe Stoeniță n-avea nici un rost.

Flăcăul venise de bună-voie; nu-l adusesese nimeni cu sila. De ce să fugă? Ce nevoie era să-i pună paznici?

Ilieș îndrăzni iar:

— Și-a mai întreat Stoeniță că multă vreme o să-l mai ținem aici fără răspuns?

— Bine, bine! Să-i ridici paznicii și-om mai vorbi! Ieși!

Ilieș ieși aproape de-a bușilea, cu ochii holbați la boier, fără să-i întoarcă spatele, ci umblînd de-a-ndaratelea.

Iar boierul se gîndea că odată și odată — și cît mai curînd — trebuia luată o hotărîre.

Nu putea să mai meargă așa. Era și el om ca toți oamenii. Nu era de cirpă, dar nici de piatră și de oțel nu era. În inimă-l durea ceva. Ii străpungea chipul dragei sale copile, de-al cărei dor slăbise.

N-o mai putea ști departe de el.

Fie ce-o fi, Mușa trebuie să se întoarcă. Ii vedea chipul pălit, înapămintat, ochii care il priveau rugător.

— Scapă-mă! Scapă-mă! părea că-i spune copila, cu miinile împreunate.

Dar această nălucire era fugară.

În ochii sufletului, o vedea iarăși, dar acum era voioasă, rumenă

la față, fericită, departe de el, alături de tinărul acela străin. Vedenia nouă îl durea mai mult decât gândul unei Mușe întristate, amenințate, pierdute.

Trimise pe Ilieș să poftescă degrabă în bibliotecă pe coana Marghioala și pe domnul administrator.

Într-un sfert de ceas, citeșitrei: boierul, cumnata dumisale și Henri Parrocel se aflau împreună.

— V-am chemat să ne sfătuim. A venit Stoeniță haiducul și mi-a spus că el a răpit-o pe Mușa și pe Gaston. Da, ticălosul! I-a furat pe amândoi și i-a ascuns undeva, în munți, și acum vrea, nici una nici alta, să le dau învoirea să se căsătorească. Altminteri, puilul de țigan m-a amenințat că-i cunună el, cu voie și fără voie, și le duce el de grijă! Așa mi-a spus.

— Ce neobrăzare!.. strigă văduva Roznoveanului bătind cu piciorul în podea. Pălise și-i fremătau nările.

— Țiganul e tot aici? întrebă ea.

— Aici! răspunse Arkip.

— Pune să-l spinzure numaidecît!

— Păi nu merge așa, cu una, cu două, zîmbi conul Arkip. Dacă-l spinzur, nu mai dăm de urma fefei. E-n mina lui... Cine știe în ce văgăună o ascunde? Trebuie să fim cu multă băgare de seamă...

— Ce-ai de gând? întrebă Marghioala, în vreme ce domnul Henri, în picioare, la un colț, tăcea și asculta cu mare atenție convorbirea dintre cei doi cumnați.

— Tocmai de aceea v-am poftit, să ne sfătuim. Ce ziceți?

Nici coana Marghioala, nici administratorul nu răspunseră. Ce erau să răspundă? Ce sfat puteau să-i dea?

Cînd cere stăpînul un sfat, trebuie să-i cînți în strună.

Altminteri, ține-ți gura!

Or, cum nici Henri Parrocel, nici coana Marghioala nu cunoșteau planurile, gîndurile, hotărîrile conului Arkip, nu-și luau nici unul răspunderea unei îndrumări. Așteptau să le spună el însuși ce binevoiește să donească și atunci va vorbi și el. Dar boierul nu se dezvăluie. Se uită țintă în ochii omului său de încredere și-l iscodi:

— Ce zice domnul Parrocel?

— Monsenior, ceea ce va hotărî senioria voastră va fi bine hotărît! răspunse francezul inclinîndu-se.

— Nu e vorba de ce voi hotărî eu. E vorba să-mi dați un sfat, să vedem cum putem ieși mai bine din încurcătură. Vedeți în ce grea situație mă aflu. Stoeniță nu pleacă de aici fără consimțămîntul meu. Credeți, dumneavoastră, că pot aproba această căsătorie?

— Niciodată! strigă coana Marghioala, pîlînd din nou și lovind podeaua cu piciorul. Se gîndea pe bună dreptate la viitorul mire, la odrasla domnească pe care o lăsase la Iași. Se gîndea la Săndulache Ghica, la curtea căruia se și vedea stăpînă, tîind și spînzurînd, punînd la locul lor pe toate cucoanele din protipendada Iașilor, dînd slujbe unora, scoțînd pe alții din slujbă și arătîndu-le tuturor cine este dumneaei, coana Marghioala Roznoveanca din neamul cnejilor Cantacuzini.

O să pună la locul ei și pe Săitica Paladi, care umbla să-i fure stăpînirea Moldovei pentru stricatul acela de Calimah, bețiv și cartofor.

Ce-și inchipuia dumneaei, Elisafța, sora lui Arkip, că dacă s-a măritat cu doi candidați la domnie, cu Mihalache Sturdza și apoi cu Constandinică Paladi, a și fost doamnă de două ori?

— Niciodată! mai bătu cu piciorul mătuşa viitoarei stăpîne a Moldovei.

Şi, ca să-i treacă supărarea, mai trase nişte praf de tutun, cules de pe buricul degetului mare al miinii drepte, şi strănută de trei ori, după obicei.

Monseniurul n-aştepta atîta sfatul cumnată-si, cit al înţeleptului său administrator, părintele spiritual al scumpei sale Muşa.

— Domnul guvernor ce ne spune?

— Monseniore, eu mă aflu într-o situaţie foarte delicată. Prin opoziţia mea recentă, prin sfaturile părinteşti pe care le-am dat domnişoarei noastre, am înstrăinat-o total de mine. Toată afecţiunea pe care credeam că mi-o dăruise de atîta ani s-a spulberat într-o clipă. Ştiu că, împotrivindu-mă din nou la căsătoria domniei sale cu nepotul meu Gaston, m-ar îndepărta total şi pentru totdeauna de inima ei. Ştiu, de asemenea, că e foarte încăpăţînată în sentimentul ei copilăresc, că ne va trebui multă voinţă calmă, multă diplomaţie şi multă răbdare să-i scoatem din cap această idee. Dar, cu inima frîntă de durere, sint nevoit să repet: Gaston e un băiat excelent, plin de calităţi. Ar fi un soţ admirabil. Aceea care va fi sortită, într-o zi, să-i fie sofie, va fi cea mai fericită femeie din lume. Averea pe care, graţie mărinimiei senioriei voastre, am agonisit-o în Moldova le va putea procura un trai fără griji, aş putea spune un trai luxos. Dar această fericită femeie nu poate fi ilustra urmaşă a unor principii moldavi. Oricare alta, dar nu domniţa Muşa! Ar fi un vis prea îndrăzneţ pentru bietul meu nepot, un vis pe care, sint încredinţat, nu şi l-a făcut, nu şi-l face nici el însuşi!... încheie, cu lacrimi în glas, bravul om de încredere al monseniorului.

— Aşadar, nu? întrebă acesta.

— Categoriec nu! răspunse preceptorul Muşei, spre deplina, spre entuziasta aprobare a coanei Marghioala, căreia abitul om de încredere al monseniorului îi întrefinea mereu iluzia că este partizanul cel mai fervent al lui Săndulache Ghica.

Henri Parrocel, care simţise slăbiciunea, izolarea, şovăiala, impasul greu în care se afla prinţul, era sigur că această opoziţie fermă va stîrni în sufletul îndureratului părinte reacţia contrarie. Ascultîndu-l vorbind, conul Arkip se transpunea în inima copilei sale şi simţea un început de antipatie pentru acel unchi intransigent, pentru acel tată spiritual al domnişoarei noastre, omul neîndurat care se opunea fericirii ei.

În sufletul conului Arkip Rosetti trăiau şi se luptau acum doi oameni: cel dintîi, el însuşi, tatăl şi stăpînul, cel care era cu totul de părerea administratorului său general şi nu admitea în ruptul capului să i se nesocotească voinţa, iar al doilea, părintele iubitor al copilei persecutate, cel care dorea s-o vadă fericită, cu orice chip, cu orice jertfe. Care din ei va învinge?

O clipă de tăcere grea se lăsase în vasta încăpere a bibliotecii.

Sub ei, într-o odaie a palatului, simţeau citeşitrei cum se ojeleşte voinţa dirză a celui mai puternic decît ei, haiducul, care ţinea strîns în pumnul lui destinul întregului neam rusetesc.

— Nu mai sint eu stăpîn aici!... scrişnea, în el însuşi, boierul. Umbla cu paşi grei, de colo pînă colo, şi-şi bătea miinile la spate, din ce în ce mai nervos.

Henri Parrocel aştepta. Aştepta foarte calm efectul discursului său abil, replica la intransigenţa, la interdicţia lui categorică.

Și monseniorul vorbi exact cum prevăzuse subordonatul său :

— Desigur... desigur... A respinge pretențiile haiducului e soluția cea mai justă, cea mai logică. Dar, din nefericire, nu depinde numai de voința noastră. Există o altă voință, o altă forță, mai puternică decât a mea și a domniilor voastre. E acel blestemat hoț de codru, care-i ține prizonieri pe amindoi și nu le va da drumul pentru tot aurul din lume. Și mai este, vai, încăpăținarea Mușei, care seamănă atîta cu maică-sa... Ți-aduci aminte, coană Marghiolișo ?

— D-apăi, cum să nu-mi aduc aminte ? Doar mi-a fost soră ! E vorba, boierule, ce ne facem ? Dacă fata nu-l ia pe Săndulache, cum rămîne cu visurile noastre de domnie ?

— Da !... Cum rămîne cu tronul Moldovei ? oftă urmașul lui Antonie Ruset...

Henri Parrocel simți că a sosit momentul să-și desfășoare planul de bătaie, să dea asaltul pe care-l calculase în cele mai mici amănunte, în ultima vreme.

Părăsind tonul supus, afabil, aproape umilit, pe care-l avea totdeauna cînd era față-n față cu patronul, el dete drumul, cu mare amploare și vehemență, tiradei învățate pe de rost :

— Tronul Moldovei, orice s-ar întîmpla, trebuie să aparțină ilustrei familii a Rusetștilor ! El nu este al nimănui altuia ! Sintem în preajma unor mari evenimente. Revoluția se apropie. Michel Sturdza nu mai poate rămîne acolo unde se află acum. În acest post înalt trebuie așezat un om cinstit, cu răspundere, un om cu o autoritate incontestabilă. Și va fi pus ! strigă, imbujorat de entuziasm și de fermitate, Henri Parrocel, în care se trezea soldatul lui Napoleon, Napoleon însuși, cel care detrona și făcea regi. Împăratul însuși vorbea prin glasul fostului său grognard, care se simțea, în acel moment, aureolat de gloria învingătorului de la Austerlitz, puternic ca și el. Cuprins de demonul elocvenței, Henri Parrocel vorbea. Nu mai era administratorul supus, de pînă acum, servitorul onctuos care aștepta și executa cu obediență ordinele patronului, ci un profet, un conducător de popoare, un om peste a cărui voință nu se putea trece.

— Să mă iertați, monseniore, că-mi iau libertatea de a vă vorbi, de a vă muștra, chiar ! Dar vă întreb : cu ce drept a renunțat excelența voastră la tronul marelui Antonie Ruset ? Cui altuia decât înălțimii voastre i se cuvine acest rang ? Vi se pare că vine prea tîrziu ? De ce să fie prea tîrziu ? Un om la cincizeci de ani e în puterea virstei. Sînteți lațifundiarul cel mai bogat din Moldova. Dați-mi mină liberă și vă sporesc avuțiile, ca să facem față cheltuielilor, fără să ne atingem de patrimoniul ancestral. Sînteți o minte luminată, o voință dirză, o forță a naturii și pe deasupra, lucru rar în aceste părți ale lumii, un senior de o mare cultură, de-o aleasă intelectualitate, și mai presus de toate, un om al vremii, un democrat. În demnițatea de mare vistier al Moldovei, ați dovedit o strălucire, o onestitate, o purtare ireproșabilă, un spirit de previziune, de gospodărie, de energie pe care alții nu le posedă în egală măsură.

Doriți să luptați și să pregătiți cu o generozitate fără pereche pe altul, să investiți pe altul cu puterea supremă !

Dar unde veți găsi o personalitate de talia magnificenței voastre ? Cine ar avea un prestigiu egal ? Poate că-mi veți vorbi din nou de acei cincizeci de ani pe care, cu atîta grație, îi purtați pe umerii vînjoși... Dar nu uitați că vestitul Ion Vodă cel Cumplit trecuse de aceas-

tă vîrstă cînd a luat tronul Moldovei. Alții au fost unși voievozi după șazeci de ani și au guvernat, slavă Domnului, vreme îndelungată.

De aceea, *monsniore*, dați-i voie unui bătrîn ostaș al lui Napoleon, unui francez care-a bătătorit toată Europa, pînă departe, în gheturile moscovite, dați-i voie unui om cu o vastă experiență a vieții să vă consacra, încă de pe acum, în numele libertății, al egalității și al fraternității, voievod și hospodar al principatului moldav !

Verbul inspirat al lui Henri Parrocel își făcuse efectul, crease o atmosferă de altitudini.

Răpirea Mușei, căsătoria ei cu o simplă beizadea sau cu Gaston trecuse pe al doilea plan. Era vorba acum de ceva mult mai important. Porunca din veacuri trebuia să se împlinească !

Omul care, alungat de la vîstieria țării, își pierduse încrederea în el însuși și se gîdea să fericească pe alții, își recăpătă, dintr-o dată, *mîndria și ambiția, curajul mobilizator*. Cum de nu reflectase el însuși la lucrurile pe care le proclama acum admirabilul său administrator ?

Ce însemnase oare acea eclipsă a orgoliului, care-l întunecase cîțiva ani ? De ce să se străduiască și să cheltuiască averi pentru ridicarea altora ?

Cît de mărunț, cît de șters i se părea acum acel Săndulache Ghica, pe care voia să și-l facă ginere și domn al Moldovei !...

Conul Arkip se ridică din jilț, înalt, drept, cu fruntea sus... Pașii îl purtau, fără voia lui, spre marea oglindă așezată deasupra căminului. Se privi în luciul verzei, care răsfrîngea lumina iernii de afară. Se contemplă. Era într-adevăr superb, voievodul. Da ! Da ! Se va urca pe scaunul țării moldovenești, pe care strălucise strămoșul său Antonie !

Socotind că momentul de exaltare atinsese culmea și că sublimul nu trebuia prelungit niciodată, ca să nu-i urmeze o prăvălire în gol, Henri Parrocel păși pe drumul realităților. Cu luciditatea și precizia gospodarului admirabil care era, el destășură planul de luptă, posibilitățile de succes, certitudinea acestui succes. Nu mai era nevoie să folosească tonul emfatic, cu care vorbise pînă acum, ton, care oricît ar fi fost de adecvat sentimentelor exprimate, oricît ar fi îmbrăcat perspective plăcute monseniorului, totuși oarecum nelalocul lui, cam strident, pentru un subordonat al măriei sale.

Își plecă, deci, fruntea și, reluîndu-și obișnuita onctuozitate, vorbi înainte ca să se fi răcit puternica impresie a discursului.

— Pare-se că Providența însăși a pregătit înălțarea înălțimei voastre pe tronul străbun. Să judecăm. *Aveni, pe de o parte, cupiditatea actualului hospodar, care a degustat pînă și pe cei mai apropiați de el ; pe de altă parte generozitatea senioriei voastre, generozitate exercitată pe contul propriei sale averi, nu pe a statului, o avere moștenită, nu răpită altora. Țăranii de pe moșiile înălțimei voastre se bucură de cele mai mari libertăți posibile în actuala stare de fapt a principatului moldav. Vederile democratice ale măriei voastre sînt indeobște cunoscute. Fără să vă fi solicitat nimeni, fără să fi urmărit vreun interes personal, ați subvenționat cu sume importante — numai eu știu cîți bani s-au trimis revoluționarilor aflați la București, la Paris și aiurea ! — ați subvenționat mișcarea de independență, de îndreptare socială, precum și curentul unionist. Tot tineretul Moldovei și al Țării Românești vă cunoaște dărnica... Vom repeta, vom spori aceste trimiteri. Vom tipări cărți și reviste. Vom publica articole în presa pariziană, broșuri, ziare chiar. Articolele vor fi semnate de*

tineri revoluționari romini. Vom avea sprijinul guvernului de mîine al Franței.

Șeful revoluționarilor francezi, Alphonse de Lamartine, ne va ajuta. Precum știe senioria voastră, nepotul meu, Gaston Parrocel, e secretarul marelui poet. El a venit cu scrisori ale lui Lamartine către C.A. Rosetti, Ion Ghica și alți animatori ai spiritului nou moldo-valah. Prin Gaston Parrocel vom avea cu noi presa pariziană și guvernul de mîine. Trebuie începută cit de curînd, de astăzi, chiar, o puternică mișcare printre intelectualii din Iași. Nu va bănuî nimeni cîne a stîrnit-o.

Acoliiții lui Michel Sturdza vă cred uitat la Drăgoșești. Un om sfîrșit. O mare renunțare.

Nimeni nu se mai teme de înălțimea voastră... Vom lucra cu atît mai teneinic.

Ceea ce ne pregăteam să facem pentru familia Ghiculeștilor, a Calimahilor și a altor pretendenți la tronul Moldovei, o vom face în favoarea celui de drept, celui incontestabil, celui sigur de succes!

Amintesc senioriei voastre că peste o lună domnișoara noastră implinește optsprezece ani. I-ați făgăduit, ca un dar suprem, Parisul. Iată un prilej să fim acolo cu toții și să dinamizăm prin toate mijloacele pe tinerii care pregătesc revoluția. Această revoluție nu poate să mai întîrzie. Socotesc anul 1848 anul hotărîtor pentru schimbarea la față a întregii Europe.

„Nu putem sta cu mîinile legate!

Ne cheamă datoria, monseniore!

Vă cheamă ordinul venit de dincolo de vremuri!”

Henri Parrocel socotea că nu putea găsi o frază care să-i încheie mai elocvent partea a doua a discursului.

Tăcu brusc și se inclină adînc.

Monseniorul pălise în jițul unde asculta ca vrăjit pe companionul lui Napoleon Bonaparte. Inima îi se umfla și se dezumfla, îl apăsa, voia parcă să-i țîșnească din piept. Simțea o mare nevoie să rămînă singur, să se reculeagă. Coana Marghioala era entuziasmată și dumneaei: se vedea cu un steag în mînă, mergînd în fruntea unui bațalion de ieșence, luînd cu asalt palatul lui Mihalache Sturdza, prinzîndu-l și tăindu-i cu mîna ei capul, cum făcuse niște vivandiere cu Maria Antoaneta și cu motoșolul ei de bărbat, regele Ludovic al XVI-lea.

— Vă rog să mă lăsați singur! zise Arkip Rosetti, însoțindu-și rugămîntea, mai mult poruncă, cu un gest angust, voievodal.

Ceilalți doi se ridicară. Boierul îi conduse pînă la ușă. Acolo le prinse mîinile într-ale sale și le strînse cu putere, mulțumindu-le pentru calda lor participare la grijile și la viitorul său și al Moldovei.

Le recomandă cea mai deplină discreție. Nu de administrator se temea, ci de gura Marghioalei, femeie ca toate femeile.

Rămas singur, se gîndea s-o aresteze în locul lui Stoeniță. Trei străjeri la ușă vor împiedica orice indiscreție a boieroacei. Nemaifiînd în contact cu lumea, nu va avea cui să vorbească. Dar, pe măsură ce se gîndea cum să pună lacăt gurii cumnatei sale, un alt sentiment, mai puternic decît teama de indiscreția coanei Marghioala, îi năvăli în suflet: orgoliul, bucuria de a fi stăpînitorul Moldovei. Toate celelalte preocupări nu-și mai aveau loc.

Perspectiva de a pregăti altuia scaunul de la Iași cădea. O dată

cu ea cădea și obligația de a-și mărita copila cu vreo beizadea oarecare. În definitiv, beizadea nu era nici unul dintre pretendenții Mușei. Acest titlu se dă primului născut al unui domnitor, iar la Iași nu se găsea nici unul, afară de Nicolae Suțu, om bătrîn și *insurat*. Săndulache Ghica și Calimahul fiind înălțurați, răminea loc liber pentru alesul domniței. Va avea el inimă, boierul, să se impotrivească unirii dorite de copila lui adorată? Ce motive va mai găsi?

Fata îl iubea pe Gaston. Gaston era un băiat excelent. Viitoarea lui soție va fi cea mai fericită femeie din lume.

Gaston era secretarul lui Alphonse de Lamartine. Marele poet va fi favorabil influențat pentru cauza viitorului principe al Moldovei. Cuvîntul unui important bărbat din Apus începea să cîntărească greu și prin părțile noastre; va cîntări și mai greu, dacă împrejurările politice se vor schimba în Franța, dacă revoluția va fi proclamată în toată Europa. O dată continentul scos din Evul Mediu, care se prelungea și după 1789, prejudecățile nobilitare nu mai aveau ce căuta în lumea nouă.

Nu! Nu-i va fi rușine marelui senior să aibă drept ginere un tinăr de origini modeste. Și dacă, totuși, revoluția nu va izbucni și vechile prejudecăți vor continua, îi va fi foarte ușor boierului moldovean să cumpere băiatului un titlu papal. Îl va face marchiz. Marchizul Gaston de Parrocel. Va merge și mai departe. Cum presa pariziană îi va sta la dispoziție, nu-i va fi greu să strecoare în diferele cotidiene și hebdomadare citeva cronici din care va reieși că urmașii pictorului Parrocel, celebru prin tablourile care reprezentau bătălii din epoca lui Ludovic al XIV-lea, coborau din însuși Regele-Soare. Și iată cum:

Joseph Parrocel avea o soție tinăra, încîntătoare, care a atras atenția ilustrului monarh Don-Juan, celebru prin aventurile sale amoroase, tatăl atîtor copii, legitimi și nelegitimi, dăruise frumoasei soții și pictorului însuși un Parrocel, prin vinele căruia curgea sînge burbon. Articolele care dezvăluiau acest mister vor fi traduse și trimise la Iași. Boierimea moldoveană va afla pe cine are de ginere Arkîp Rosetți-Drăgoșești: un marchiz autentic, un strănepot al regelui Franței.

În acest joc al bastarzilor unii reali, alții imaginari, castelanul amesteca și pe propria-i odraslă, pe Stoeniță, feciorul țigăncii. Flăcăul era frumos, deștept, isteț, cu gînduri de mărire. O dată ajuns domn, conul Arkîp îl va înfia. După aceea-l va trimite o vreme prin străinătate, ca să-l șlefuiască. Îl va face hatman.

Oare nu fusese voievod al Moldovei și alt haiduc, Răzvan, care era țigan sadea, nu băiatul unui mare boier? Dar Petru Rareș? Nu era oare Petru Vodă copilul din flori al lui Ștefan cel Mare făcut cu Răreșoia, pescărița?

Dar Alexandru Lăpușneanu? Nu era și el fecior de pripas, plămădit de Petru Rareș cu o muiere din Lăpușna? Ion Vodă Armeanul, poreclit cel cumplit, nu era și el odraslă de mina stingă a lui Ștefăniță Vodă?

Dar Petru Cercel, domnul Țării Rominești, nu era o zvirlițură piezișă a lui Pătrașcu Vodă cel Bun? Dar pe Mihai Viteazul nu l-a făcut același Vodă Pătrașcu cu o crișmăriță din Ialomița, frumoasa Tudora, care și-a încheiat zilele ca monahă pe malul Oltului, la mănăstirea Cozia, unde a și fost îngropată?

Puțini au fost domnii Moldovei și ai Munteniei născuți în palatul domnesc, din legiuita cununie. Nu le spunea, oare, turcul „Circ-bablic“, adică patruzeci de tați, pui-de-lele? Chiar la această curte de mare boier moldovean se afla în clipa de față un copil din flori care fusese ieri volevod al țiganilor și putea fi miine domn al Moldovei.

Flăcău mindru, vrednic să domnească, plămădit din aluatul celor cutezători și biruitori, acesta era Stoeniță Vodă, care aștepta în catul de jos al palatului. Băiatul crescuse mult în ochii lui taică-său. Voința lui dirză, care pusese stăpînire și pe măriia sa boierul, și pe măriia sa domnița, și pe marchizul Gaston de Parrocel, îl ridicase din rîndul haiducilor și-l pusese pe treapta căpeteniilor de neamuri.

Remușcările părintelui, care abia acum își dădea seama că se purtase cu vitregie față de acest întâi-născut al său, n-ajungeau. Răul trebuia îndreptat. Stoeniță va fi pus la locul ce i se cuvine. Dreptate trebuia să se facă și lui, și altora! Mușa va fi soția tinărului franțuz. Vor pleca la Paris cu toții, boierul, mirii, credinciosul domn administrator Henri Parrocel.

Nunta va fi prăznuită acolo, în metropolă, după ce Gaston va fi fost făcut marchiz papal și după ce va fi trecut la ortodoxie. Măcar atita să jertfească datinelor strămoșești ale celor pe care îi va moșteni!

Conul Arkip înota acum în plin entuziasm, într-un ocean de generozitate. Așa era dumnealui citeodată, dar se răzgindea repede, precum știm.

Trimițînd un slujitor să i-l aducă pe Stoeniță, căruia urma să-i dea răspunsul cel bun, avîntul începu să-i pălească și toate planurile de fericire cu care își dăruise, în închipuire, odraslele, se îveau cu fiecare treaptă pe care o cobora slujitorul și cu fiecare treaptă pe care o urca voievodul țiganilor. Stoeniță Vodă se înfățișă cu semeție, parcă el și nu celălalt era stăpînul Drăgoșeștilor.

Sărută dreapta cîstitului boier, care-l sărută și el pe frunte.

— Ia stai, băiatule, ia stai colea! îi vorbi, părintește, măriia sa, arătînd haiducului un scaun și încercînd să-l îmbuneze, să-l cumpere. Fostul vistier voia să scape, cu cîteva pungi, de toată beleaua ce-i căzuse pe cap.

— Măi, Stoeniță, băiatule, tu trebuie să fi cheltuit mult cu săniile, cu oamenii, cu găzduirea copiilor. Ia spune cît trebuie să-ți dau pentru toate acestea și să isprăvim odată?!

— Un galben, măriia ta!

— Cum un galben, omule?

— Păi mi-ai mai dat nouă sute nouăzeci și nouă pentru capul lui musiu Gaston. De cînd l-am cunoscut și m-am făcut frate de cruce cu el, am băgat de seamă că și capul lui musiu Gaston face cît al meu: o mie. Așa că dacă-mi mai dai un galben, socoteala e cum se poate mai dreptă.

— Eu ziceam așa, stăruî celălalt, să-ți dau cît am dat lui Mihailache Sturdza să te scape de ștreang, adică două mii. Să-ți mai dau pe deasupra și două mii pentru cheltuielile ce le-ai făcut cu răpirea fetei și cu găzduirea lor și să ne vedem de treabă fiecare.

— Uite ce, boierule, măriia ta. Eu am venit aici pentru alt răspuns, nu pentru tocmești! răspunse Stoeniță fulgerînd cu ochii pe conul Arkip.

— Și pentru ce treburi ai venit, băiatule?

— Parcă ți-am mai spus? Am venit să iau învoirea măriei tale.

— Învoire pentru ce?

— Pentru cununia domniței cu frate-meu de cruce, cu musiu Gaston, franțuzul măriei tale.

— Să mai vedem, băiatule, să ne mai gândim ! Să mai cumpănim. Deocamdată dă-le drumul să vie acasă și-om vedea, că nu vin tătarii.

— Uite ce e, măria ta ! Eu fără învoiala cununii nu plec. Dacă vrei, mai stau aici o zi-două, să mai vezi, să te mai gîndești, să mai cumpănești. Dar eu nu mai am nimic de gîndit și de cumpănit și nici la tătarii nu mă gîndesc.

— Măi, Stoeniță, altminteri nu se poate ?

— Cum altminteri ? Eu poate că m-aș răzgîndi, dar nu se răzgîndește dumneaci, domnița, fata măriei tale, Mărioara Florioara, de-i zice Mușa. Dumneaci nu se răzgîndește.

— Zău, mă ?

— Zău !

Boierul porni să umble prin casă nehotărît. Apoi mai încercă :

— Eu zic așa, să te duci și să le spui să poftescă dumnealor acasă și să mai stăm de vorbă. că nici așa, cu una, cu două, nu poate să meargă ! Cît despre tine, băiatule, m-am gîndit să te țiu pe lingă mine, să te cresc.

— Am crescut destul ! răspuse Stoeniță, rinjind amar, cu dinții lui de lup. Trebuia să mă crești de cînd eram mic, să nu mă lași în grija bieteii măicuțe, cu lingurarii, cu căldărarii și cu hoții de cai..

Conul Arkip roși, își plecă fruntea.

— Totuși, trebuie să facem ceva și pentru tine ! Am gîndit așa..

Stoeniță Vodă îl opri cu un deget al minii și cu tristețe în glas :

— Să nu mai vorbim de mine, măria ta, că eu mi-am făcut rosturile pe pămînt și mi-am tras norocul. Nu-mi mai duce de grijă. Că mi-au dus-o alții. E vorba cu ce răspuns plec ? Vremea trece și dumnealor m-așteaptă !

— Spune-le să vie acasă ! Adu-i acasă, Stoeniță, se rugă Arkip, cu ochii înlăcrimați, cu o făgăduială licărind printre lacrimi.

Haiducul, însă, om hotărît, oricît era de tînăr, cunoștea lumea și vicleniile oamenilor.. Voia să știe lămurit dacă e „da” ori „ba”.

— Am să le spun, am să-i aduc, dar întii să le duc vestea cea bună. Da ori ba ?

Încolțit, strîns cu ușa, boierul n-avu încotro :

— Ține galbenul, împielitătule, și du-le vestea cea bună ! Și conul Arkip, parcă scăpat de o grea povară, oftă ușurat. Stoeniță zimbi, mulțumit, lăsă un genunchi în pămînt și sărută mina viitorului domn al Moldovei.

— Atita, numai, te-aș ruga, voievoade, să nu-i aduci o dată pe amîndoi. Să nu s-audă c-au fost împreună ! Ia-l pe Ilieș și du-l cu tine să-i fie de urit băiatului cît o sta singur, în vizuina unde l-ai ascuns. Unde zici că i-ai dus ?

— În vizuină, precum ai spus !.. răspuse Stoeniță, șiret, ocolind răspunsul, ca să nu iște greutăți maicii Epifania.

Părintele Mușei voia să-și vadă copila singură, să fie numai a lui, fără o prezență străină în castel, măcar o zi-două înainte de ceasul logodnei, s-o mai știe cu tot sufletul a lui și numai a lui.

Pe urmă va veni și marea despărțire. Pasărea își va lua zborul alături de un alt tovarăș de drum..

Stoeniță, însă, nu înțelegea de ce să nu-i aducă pe amîndoi deodată.

Bănuia o viclenie a boierului, o capeană : „Vrea să-i aduc fata,

pe urmă, cind o li să vie și băiatul, să-i scoată în cale cine știe ce gealași și să-i vină de petrecanie, să scape de el, sub cuvînt că l-au răpus tîlharii... Dar Stoeniță e colea!... Stau de veghe!"

Răspunse boierului :

— Așa să fie, cum ai poruncit măria ta ! Plec chiar acum. Pe lileș îl las cu frate-meu în vizuină.

— Pe domnița cine o aduce ?

— Poate că vrei să vii chiar măria ta să ți-o dau.

— Nu, băiatule. Nu putem fi toți pe drumuri. Astăzi căile sînt primejdioase. Eu o aștept aici. Să pleci azi cu domnul Henri, s-o aducă dumnealui, s-o aduceți amîndoi.

— Dacă vine dumnealui, ce să mai vin eu ?

— Să vii și tu, băiatule, să ne bucurăm cu toții. Eu am gînduri mari cu tine. Nu te mai las pe drumuri. Ai să stai cu noi aici... în palat... pe urmă o să călătorești să vezi lumea... să-ți schimbi firea. Ce zici ?...

— Prea bine zic ! Dar cu măicuța ce facem ?

— A, da. Cu Sălumia. Am eu și grija ei. M-am gîndit așa, s-o facem stareță la vreun schit, cum a fost și Tudora, muma lui Mihai Viteazul al Țării Rominești.

Stoeniță rînji :

— Unde s-a mai văzut țigancă stareță ?

— Isprăvește o dată cu țigănia ! strigă boierul. Una-două și-i tot dai zor cu neamuț maică-ti ! Nu mai e nimeni țigan în casa mea ! Tu ești odraslă boierească... Singele după tată se judecă. Să nu te mai aud vorbind așa !... De maică-ta, am eu grijă !... Țineți galbenul și mai ține și punga asta !

— Galbenul îl iau, dar punga nu ! Mi-a rămas destul din sabia vindută lui Mihalache de la Iași. Sabie de preț, măria ta. Numai pietre scumpe. Mi-a luat-o pe nimica toată. Dar nu mă las pină nu i-o iau înapoi !

Arkip Rosetti nu prea înțelegea de ce sabie e vorba. Gîndurile îi erau alurea.

Acum că i se smulsese consimțămîntul era nerăbdător să-și vadă copila, s-o stringă cît mai curînd la piept, să-i dea toate fericirile, numai s-o vadă fericită.

— Du-mi-te, Stoeniță, băiatule, și să vii sănătos cît mai curînd !

— Miine nu, măria ta, dar poimîine sînt aici cu frate-meu...

— De soru-ta nu spui nimic ?...

— Domnița Mărioara e prea sus să fie soră cu un lotru, răspunse feciorul țigăncii.

Și-n ochii lui, în glasul lui, tremura o caldă și înaltă alintare, o cuviință adîncă ; boierul fu mulțumit foarte de această mărturisire a haiducului și de smerenia lui. Îndrăzneț și mîndru cînd vorbea cu taică-său, Stoeniță nu îndrăznea să se invețe cu gîndul că-i putea fi soră fata enejinei cantacuzinești, domnița de care-i era plină inima.

O înfășurase în dragostea de frate mai mare din seara cînd o văzuse înfiia oară, acolo, în curtea conacului boieresc, și primise de la dînsa inelul cu piatră scumpă, dăruit măicuței Sălumia.

Din acea clipă, haiducul se simțea robît copilei, rob de bună-voie, slugă pîcată și arhanghel păzitor. O va ocroti întreaga viață. Fecioara aceea frumoasă și bună, care-i dăruise inel de preț pentru biata lui mamă — țigancă înșelată, nesocotită, aproape izgonită — răscumpăra vina boierului, împăca cele două case : palatul stăpînu-

lui atotputernic cu bordeiul și cu peștera din pădure ale neamului hoinar. Singurei ființe pe care o iubea mai presus de orice pe lume, Sălumiei, se adăugase acum, în tainițele inimii haiducești, acea domniță din poveste, a cărei fericire tilharul o urmărea acum ca pe prada lui cea mai bogată. Voia ca surioara lui să fie mândră într-o zi de fratele ei mai mare, haiducul Stoeniță. Fugărit, prigonit, asuprit, trimis la spinzurătoare, acel păunaș al codrilor, care se ascundea de oameni împrăștiind printre ei spaima numelui său, simțea în suflet comori de duioșie și de bunătate. Puțină dragoste, puțină înțelegere de i s-ar fi dat, rinjetul acela de lup s-ar fi prefăcut în zimbet cald, de frate al omului. Mîna ce răsucea hangerul, zvirlea pistolul în văzduh și-l prindea din zbor, mîna haiducului n-ar fi fost pentru toți decît mîngiere și binecuvîntare!...

Dîndu-și seama că e pe cale să se înduioșeze, voievodul țiganiilor rinji, scrișni din dinți și, lăsînd să vorbească pe feciorul năpăstuitei Sălumia, cuprinse tot pămîntul cu privirea și aruncă — nici el nu știa cui — un îndrjit „Muma voastră de tilhari!”

CAPITOLUL XIII

Două sânni încărcate cu merinde, pături groase și blănuri scumpe ieșiră pe poarta mare a curții domnești.

În cea dîntî stă domnul Henri Parrocel, avînd la stînga lui pe Stoeniță Vodă, iar în a doua, Ilieș Impușcă Vrabie, cu doi arnăuți înarmați pină-n dinți. Cea dîntii era sania cu patru cai a boierului. A doua, tot cu patru cai și parcă mai bogată decît cealaltă, era a preacinstiului magnat leah pan Stanislas Zalomițchi, cel care mai acum citeva zile speriasse Iașii cu cheltuielile lui.

Porneau pe drum de seară cele două sânni spre Ciupercani, la schitul ce se afla cale de trei poște de Drăgoșești, trecînd pe la Miroslăveni.

Musiu Henri tăcea. Stoeniță tot așa. Izbîndiseră! Ce-ar mai fi putut vorbi? Se înțeleseră fără vorbe, se înțelegeau și acum. Erau plini de bucurie amîndoi. Și bucuria trebuie gustată în tăcere.

Henri Parrocel trăia cea mai deplină zi a vieții lui zbuciumate. În slrșit i se împlinise visul cel mai mare!

Nepotul său iubit se va însoți cu o moldoveancă de neam înalt, bogată, frumoasă ca o poveste din cele o mie și una de nopți, frumoasă și bogată ca prințesele din basmele Șeherezadei. În același timp, copila sufletului și spiritului său, Mușă, pe care o crescuse și o iubise cu devotamentul unui părinte adevărat, va fi și ea fericită.

N-ar fi putut găsi un mire mai vrednic. Alături de Gaston va duce o viață pe care n-ar fi putut-o visa în acea lume provincială, aproape rustică și atît de pretențioasă, viața boierimii ieșene. Nici acel băiat cumsecade, bătrîn înainte de vreme, care era Săndulache Ghica, nici zvăpăataa odraslă a Calimahilor nu-i puteau oferi traiul de feerie occidentală — plină de surprize, de sărbători ale inimii, de evenimente, de învățături și de înalte divertismente — care o aștepta în Parisul tuturor devenirilor, alături de un tinăr frumos, inteligent, activ, plin de viitor.

Știîndu-și copila fericită, bunul său patron, omul generos și delicat, căruia îi datora atît, va fi el însuși fericit. Se va smulge și el din singurătatea castelului mohorit al Drăgoșeștilor, va evada încetul cu încetul din monotonia vieții de nabab inutil, bogat, din

atmosfera de renunțare, de orientalism steril, și se va consacra unei activități publice, care, dacă nu-i va aduce suprema investiția, titlul de principe domnitor, va servi, totuși, ideile de libertate și progres ale lumii noi și va da propriei sale vieți o preocupare dinamică, un ideal mai înalt decît acela de a număra pungi pline de aur austriac, turcesc, rusec sau franțuzesc, cu chipul Ludovicilor, al Mariei Tereza sau al lui Napoleon, rodul metalic al imenselor sale pămînturi grase și atît de fecunde, gospodărite cu atîta pricepere de fostul oștean al lui Bonaparte.

Cu sufletul liniștit și purificat prin succesul dobîndit, prin hime-neul apropiat al celor doi copii dragi, Henri Parrocel își făcea examenul de conștiință și găsea că, poate, nu ajunsese la acea izbîndă prin mijloacele cele mai elegante.

Jocul său fusese dublu: folosise procedee diabolice; își ajunsese scopul abuzînd de încrederea omului care-l primise, de la început, cu atîta lealitate. Dar nu putuse face alt fel. Din lunga lui experiență a vieții, din numeroasele lui lecturi, Henri Parrocel învățase că, nu o dată, interesele noastre proprii coincid cu ale altora; servindu-ne pe noi înșine, putem fi folositori unei cauze înalte; egoismul nostru se poate integra într-o acțiune de interes obștesc, generoasă.

E regretabil că un scop onorabil trebuie să fie atins, uneori, prin abilități și prefăcătorie. Dar, din moment ce intenția e pură, iar finalitatea favorabilă și altora, păcatul poate fi absolvit cu cea mai deplină seninătate.

Henri Parrocel își judeca procedeele, poate că le condamna, dar se scuza spunîndu-și că n-avusese încotro, că nu putuse face alt fel. Chiar fericirea nepotului său iubit, Gaston, el o pregătise fără știrea acestuia, atrăgîndu-l și pe el într-o cursă, nedezvăluindu-i nici lui toate îtele împlinite în vederea scopului final.

Monseniorului îi arătase același devotament.

În administrarea domeniilor dăduse dovadă de mare pricepere și onestitate. Sporise simțitor averea Roseteștilor. Prin arendări, prin cumpărări și vânzări de pămînturi, de vite, de produse ale ogoarelor și ale pădurilor, adusese cîștiguri fabuloase patronului său și nu-și tăiasе niciodată singur partea, cum făceau cei mai mulți dintre administratorii de moșii. Nu speculase pentru propriul său beneficiu. Cunoscîndu-i capacitatea și corectitudinea, boierul îl răsplătise la fiecare tranzacție, făcîndu-i o parte largă, pe care Parrocel însuși n-o sperase. Pe urma activității sale fructuoase și pe urma generozității boierului, francezul își agonisise o mare avere de care, pînă la urmă, avea să beneficieze, prin căsătoria cu Gaston, tot domnișoara noastră, moștenitoarea unică a unor imense averi.

Pledînd în fața monseniorului cauza cuceririi pentru eminența sa însăși a tronului Moldovei, Henri Parrocel nu făcea un discurs de formă, menit numai să abată pe urmașul lui Antonie Ruset de la gîndul înscăunării lui Săndulache Ghica: era sincer convins că această supremă investiție se cuvine domnului Arkip Rosetti. Parrocel își lua față de el însuși angajamentul de a lupta pentru triumful revendicărilor neamului rusesc, pentru izbînda patronului său.

Și dacă tonul său fusese oarecum declamator, emfatic, aceasta se datora, să nu uităm, originilor sudice ale urmașului pictorului din Avignon.

Impăcat cu sine însuși, Henri Parrocel sayura, alături de Stoeniță Vodă, voluptatea succesului.

Stoeniță!...

Administratorul îi cunoștea povestea. Intii o bănuise. De citeva zile era incredințat că acel flăcăiandru neastimpărat, devenit căpitan de haiduci, apoi voievod al zecilor de mii de țigani moldoveni, nu era străin de singele monseniorului. Asemănarea cu Mușa, faptul că boierul îi trimitea ajutoare, lui și maică-si — roaba Sălumiă — deschiseră foarte curind ochii perspicacelui francez. Băiatul îi devenise drag de cind se înfrățise cu Gaston și mai ales de cind făptuise îndoita răpire, menită deznodămîntului fericit de azi. Cu obișnuita lui discreție, Henri Parrocel își spusese abia lui însuși originile lui Stoeniță.

Intr-o zi, însă, va trebui să mărturisească lui Gaston cine era acel providențial frate de cruce, cel căruia îi datora nu numai fericirea de azi, dar și o jumătate din averea pe care Mușa o va moșteni mine. Poate că boierul însuși va destăinui domnișoarei noastre că purtarea frățească a haiducului era purtarea unui frate adevărat. Dintr-un ciudat și totuși firesc sentiment de supunere, Henri Parrocel se devota, în acele clipe, omului care era la stînga lui, binefăcătorul nepotului, dar și fiul stăpînitului său.

În pan Stanislas Zalomițchi-Rosetti, administratorul simțea pe boierul de mine și regreta că-l așezase la stînga lui, în loc să-l stea el la stînga: la prima coborire și urcare în sanie, va restabili rangurile.

Dormiră o noapte la Miroslăveni, schimbară caii și-n faptul cenușiu al unei zile care se pregătea de minsoare o luară spre schitul Ciupercanilor.

Cind să urce în sanie, Henri Parrocel pofti pe Stoeniță să se așeze la dreapta lui.

— Lasă, musiu Henri, că mi-e bine și așa...

— Să vezi, pan Stoeniță... Mie-mi vine mai bine la stînga, că mi-e inima mai liberă... Cind îmi stă cineva la stînga, nu respir în voie... parcă m-apasă ceva pe inimă...

Și Stoeniță Rosetti își luă locul de onoare, cu administratorul la stînga.

Pe la prinz, cele două sănii urcară dimbul care ducea la schit și se opriră în fața vechii porți de stejar acoperite cu șindrila.

Mare fu bucuria Mușei și a lui Gaston auzind clinchetul argintiu al zurgălăilor, nechezatul cailor și recunoscînd în călătorii sosiți pe cei doi mesageri ai buneii-vestiri: musiu Henri, pan Stanislas Zalomițchi și, pe deasupra, musiu Ilieș Impușcă Vrabie cel franțuzit.

Consimțămîntul măriei sale umplu de fericire inima tuturor. Și-n vreme ce Stoeniță Vodă își găsea de lucru descărcînd darurile aduse maicii Epifania și întregului schit: merinde, postavuri, scurteici îmblănite, pături, cizme pentru părintele Gligore și alte lucruri de trebuință sărmanelor monahe, Henri Parrocel punea în curent pe cei doi îndrăgostiți de felul cum se scurseseră zilele la castel în lipsa lor, de frămîntările, de ezitățile boierului și, pînă la urmă, de hotărîrea dumisale binevoitoare. Despre el însuși, bunul unchi nu prea vorbea. Nu părea să fi avut un amestec hotărîtor în această poveste. Un martor, și alîta tot. E nevoie să se știe de îndelungata lui activitate subterană? Le vorbi mai mult de intervenția decisivă a lui Stoeniță decît de propriile sale demersuri.

Nici Gaston nu trebuia să cunoască partea activă pe care o desfășura de atita vreme fratele tatălui său spre realizarea acelei căsătorii plănuită înainte chiar ca tinerii să se fi cunoscut. A atribui altora propriile tale merite este o voluptate delicată. Tot așa, a trece cu discreție asupra unei binefaceri, a nu provoca obligația grațitudinii este o însușire pe care numai sufletele alese o posedă.

Urmind dorinței conului Arkip, Mușa pleca spre Drăgoșești fără Gaston. Această despărțire făcu să i se stringă inima. O mai neliniștea și sosirea, la porțile monastirei, a unei cete de vreo zece călăreți posomorâți, care umblau de colo pînă colo. De unde veneau? Ce căutau? Stoeniță Vodă o liniști: erau oameni de-ai lui. Trimisese după ei de la Miroslăveni. Oameni de credință. Vor însoți pe domnița și pe domnul Henri Parrocel pînă la curte. Ii vor păzi de lupi și de alte lighioane. Dintre acești însoțitori vor pleca numai patru, care vor călări cite doi, înainte și în urma saniei. Cei doi armăuți vor sta pe capra lingă vizitiu. Aveau destul loc. Sania boierească era încăpătoare. Ceilalți șase oameni ai lui Stoeniță vor păzi mine, la plecare, pe domnul Gaston.

— Fiindcă și în calea dumnealui, ar putea ieși careva lighioane, în afară de lupi! zimbi Stoeniță, cu gîndul la vreo năzbitie a boierului.

O masă îmbelșugată, ospăț de bun rămas, pregăti maica stareță Epifania. Și-n jurul cucerniciei sale, se așezară domnița Mușa, domnul administrator Henri, domnișorul de la Paris, Stoeniță, Ilieș Impușcă Vrabie și părintele Gligore, duhovnicul schitului. Sfinția sa rosti „Tatăl nostru“, în picioare, ascultat de ceilalți, tot în picioare, apoi binecuvîntă pîinea și vinul. Mîncară toți și se ospătară. Apoi domnița, însoțită de domnul administrator, se pregăti de plecare. Trebuiau să pornească devreme ca să ajungă înainte de a înnopta la Miroslăveni, iar de acolo spre Drăgoșești. Copila boierului, înduioșată, își luă rămas bun sărufînd mîna stareței și îmbrățișînd pe celelalte pustnice.

O petrecură pînă la poartă maicile și surorile cîntînd un psalm și bătînd toaca, în vreme ce suna clopotul, tras de două monahe.

Mușa simți o lacrimă stecurîndu-i-se între pleoape. Orice despărțire e tristă.

Această părăsire a bunului adăpost, unde petrecuse atîtea ceasuri fermecate, îi muiașe inima. Nu-i spusese, oare, Gaston, nu mai departe, azi dimineață:

— Domnița mea, nu știu ce ne rezervă ziua de mîine. Dar oricît de frumos, oricît de strălucitor sau oricît de amar ne-ar fi viitorul, eu, cel puțin, nu voi uita niciodată zilele petrecute în cuibul acesta cald, în izolarea aceasta monahală, în singurătatea munților, plină de icoana voastră suavă, principesă! În amintirile mele, capitolul cel mai frumos va fi poate cel pe care îl voi numi „Insula de zăpadă“... Izolarea noastră în acest peisaj de feerie iernatică!...

Sania cu patru cai porni într-un zvon triumfal de zurgălăi, în buhuitul a cîncisprezece puști descărcate-n slavă... Nu numai cei zece haiduci și cei doi armăuți, dar și monsieur Henri, și Stoeniță Vodă, și Ilieș Impușcă Vrabie purtau carabine pe umăr și impușcau vîzduhul acum, împreună cu străjerii. Un semn cu mîna, o fluturare albă închinată lui Gaston fu cea din urmă întruchipare a copilei, care se pierdea acum în cenușul drumului, în zborul telegarilor...

CAPITOLUL XIV

Conul Arkip aștepta nerăbdător în castel, care, de la plecarea Mușei, se posomorise mai mult decât oricând. Parcă mai trecuse un veac peste mohorita zidire. Boierul își va revedea odrasla adorată! Il cutreierau bucuria amestecată cu teamă, mulțumirea că implinise voia fetei, că o va face fericită. Și îl mai umilea mîhnirea că în această luptă fusese învins. Intîia oară i se trecea peste voință, lui, marelui boier și stăpin atotputernic. Înving, umilit!... Cum se putuse așa ceva?

Toate se adunaseră împotriva lui. Ii era ciudă. Și în ciuda aceasta nu se putea bucura pe deplin de reîntoarcerea apropiată a odorului.

Mîndria îi fusese ingenuncheată. Simțea în el o sîrșeală. Poate unde nici nu se hrănise destul din ziua în care aflase de răpirea fetei. În acea seară, îndurerat din cale-afară, nu mincase nimic. Simțise toată noaptea gheara foamei răscolindu-i măruntaiele. Dar în această suferință trecea, parcă, și un fel de mulțumire, bucuria trupului de a se simți mai ușor.

A doua zi dimineața, uitîndu-se în oglindă, se găsi tras la față, palid, cu nasul parcă mai subțire.

Îi păru chiar că îmbătrînise. I se făcu milă de el însuși. Și parcă-i plăcea să simtă această milă de sine. Fiecare, oricît am fi de mari și de temuți, purtăm în noi gustul calvarului, voluptatea martiriului, nevoia de a fi compătimiti, mîngiați. Slăbiciunea celui puternic îl apropie de ceilalți oameni.

Arkîp Rosetti se pregătea să apară în fața Mușei ca o victimă. Va căuta să slăbească tot mai mult mîncînd cît mai puțin.

Va pune pe Avedîk Cricorian să-i micșoreze barba care de jur împrejur era neagră. O dată suprimat acel chenar negru al bărbii lui amestecate, vor rămîne mai multe șuvițe albe. Poruncind meșterului bărbier să-i tundă și părul din jurul urechilor, îndureratuț părinte va părea și mai slab, și mai de plîns. Slab și îmbătrînit va putea să-l găsească Mușa! Îmbătrînit și slab din pricina ei. Da! Iată cum răsplătesc copiii jertfa părinților, neasemuita lor dragoste!

„Vai, tătucule, dar ce-ai pățit de te-ai schimbat așa?“ va întreba Mușa, speriată de înfățișarea sărmanului ei părinte.

Arkîp nu va răspunde nimic, va clătina capul cu durere și va ofta adînc, dar nu prea mult, întorcînd privirile, părînd că vrea să-și ascundă oftatuț și lacrimile.

Așa gîndea boierul. Așa vor trebui să se petreacă lucrurile.

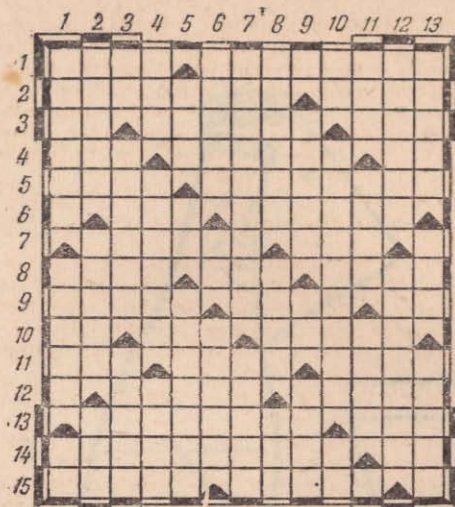
Iată însă că în clipa cînd zurgălăii mult așteptați zvoniră clinchet argintiu în drum, în fața porților, cînd Mușa, sprintenă, sări din sanie și alergă voioasă ca o ciocirle să i se arunce în brațe, pare-se că o minune se făcu, o mare schimbare în toată înfățișarea boierului, fiindcă cele dintîi cuvînte ale copilei fură:

— Vai, tătucule, măria ta, cum ai întinerit! Te-ai făcut mai frumos ca înainte.

Se vede că rumeneala care, de emoție, la vederea copilei dragi, se urcase-n obrajii conului Arkîp, precum și faptul însuși că slăbise puțin îl întineriseră, în pofida șuvițelor albe care îi năpădiseră barba amestecată.

(Urmare și sîrșitul în numărul viitor)

DESPRE LUMINA

ORIZONTAL :

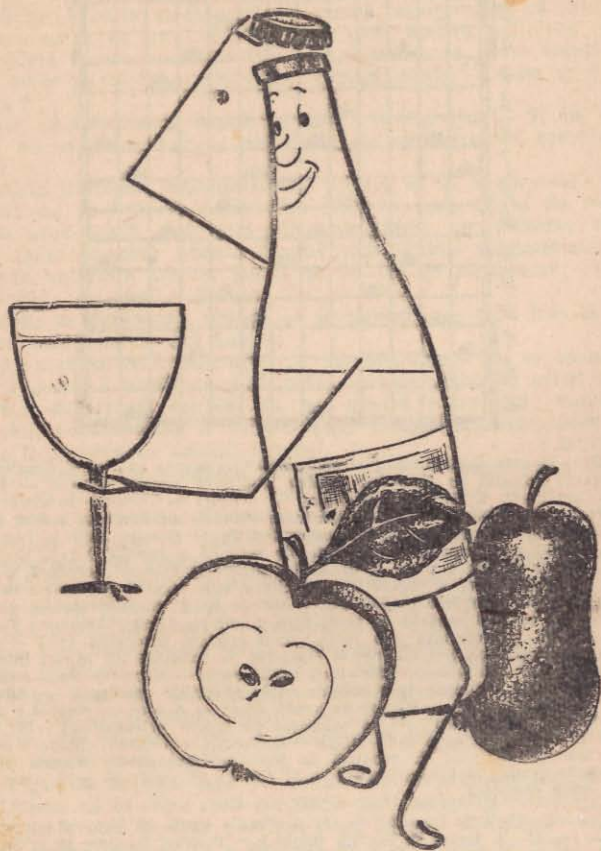
1. Ochi la care focarul-imagina se formează inaintea retinei — Lumina zilei;
 2. Substanță folosită în medicină pentru dilatarea luminii ochilor — Pe unde pleacă... lumina!; 3. Simbolul titanului — Sclipiri — Avionul cu care Cikalov a traversat Polul Nord; 4. Cel electric care servește la lumina a fost descoperit de învățatul rus Vasili Vladimirovici Petrov — Steaua care a luminat de veacuri drumul navigatorilor — Unitate de măsură a razelor X; 5. Construcție specială, făcută pentru a pune la dispoziția plantelor căldura necesară și lumina de care au nevoie, spre a vegeta într-un climat mai rece — Plantă cu flori mari galbene ce crește prin locuri nisipoase și umede (pl.); 6. Individul în sens filozofic — Torță cu țigări purtată de robi, spre a lumina calea stăpînilor; 7. Lampă a cărei lumină e proiectată sub forma unui fascicul divergent (pl.) — Rîu în U.R.S.S.; 8. Prefix pentru lumină — Numeral — Exprimă un raport intern mai energie decît „în” (dicționarul Șăineanu); 9. A certa — Exces — Pană; 10. Posesiv — La feminin: lumina care conține toate radiațiile spectrului — Adverb de loc; 11. Nu vede lumina — Păsări de pradă de zi — A cere cu respect; 12. „Lumină deasupra Pămîntului” — Se folosește de lampa grizumetrică; 13. Deștepate prin învățatură și experiență (fig.) — „Barcan, din filmul „Răsare Soarele” (Nepoții Gornistului); 14. E produsă de trecerea unui curent electric printr-un filament care e adus la incandescență — Și (lat.); 15. Centrată — A adus lumina în orice casă sovietică.

VERTICAL :

1. A scris „Raza de lumină” — Dă o energie egală cu frecvența luminii respective — Lună!; 2. Ieșire la lumină (mold.) — Punctul în care se întîlnesc razele convergente provenite dintr-un fascicul de raze paralele care ies dintr-un sistem optic — Lumina lui Cezar; 3. Metal galben ce strălucește... pe franțuzește ! — Bucată — Picături înghețate izolat și juxtapuse, ce dau irizații de lumină; 4. Zeița zorilor care cu degetele-i trandafirii deschise Soarelui porțile răsăritului — Trec cu vederea; 5. Boboc de floare — Lumen (flux luminos) — A proiecta o lumină pe suprafața unui corp; 6. Dispozitiv folosit pentru polarizarea luminii, format din două cristale de spat de Islanda lipite cu balsam de Canada — Simbolul ruteniului — Scîndură; 7. Unitate de măsură cu care se exprimă depărtarea de la Pămînt la o stea reprezentînd 9.460 miliarde km (pl.) — Vînzător de in; 8. Icre — Cursul superior al Nilului Albastru — Scop; 9. La singular — Lumina ochiului, la plural: stînjene! — Uzinele comunale — Poate fi și nocturn, la lumina reflectoarelor; 10. Lumina de deasupra piramidelor — Alt aparat ce polarizare cu ajutorul căruia se studiază starea de polarizare a unui fascicul de raze de lumină — Exemplu cauza; 11. Mediu transparent ce reflectă și refractă raza de lumină — A scris „Soarele de pe masă”, un istoric al mijloacelor prin care omul și-a procurat lumina în timpul nopții, de la focul de vreasuri pînă la becul electric — „Mii puștiuri scînteiază sub lumina ta fecioară” (Eminescu); 12. Instrument optic inventat de Galileo Galilei în 1609 (1610) — Filozof grec care la lumina zilei căuta cu felinarul un om adevărat; 13. Corpurile luminoase de pe bolta cerească — Lumina în... sticlă — A lumina (fig.).

Cuvinte mai puțin cunoscute: ILI.

„Sucurile naturale provin din fructe proaspete. Sînt bogate în vitamine și zahăr. De vînzare la magazinele alimentare, restaurante, bufete, cofetării, chioșcuri de răcoritoare etc.“

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică” și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice” se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiunile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

Prețul abonamentelor la colecție:

3 luni	9 lei
6 luni	18 lei
1 an	36 lei

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU